

2 skyrius. Suaugusiųjų švietėjų tarpkultūrinės kompetencijos atvejų analizės ir simuliacijos

Rekomenduojama trukmė: 15 valandų

Aprašas: šiame skyriuje besimokantieji supažindinami su realių situacijų, nutikusių Rumunijos, Lietuvos, Graikijos, Ispanijos, Italijos ir Kipro formaliojo ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo institucijose, analizėmis. Aprašomi tarpkultūriniai nesusipratimai, kaip jie buvo sprendžiami, pateikiami įvairūs alternatyvūs pasiūlymai, kaip išvengti arba išspręsti tokio pobūdžio nesusipratimus. Šiame skyriuje taip pat yra simuliacijų / vaidmenų žaidimų, skirtų ugdyti dalyvių tarpkultūrinį sąmoningumą ir įgūdžius. Šios simuliacijos gali būti naudojamos suaugusiųjų švietimo įstaigose arba gali būti modifikuojamos pagal kiekvieno mokytojo ir besimokančiųjų poreikius.

Metodai: kiekvienai temai rekomenduojama naudoti įvairius metodus ir priemones. Pradėkite nuo apšilimo skirtos užduoties (citasos ar klausimai diskusijai), padėsiančios pristatyti temos kontekstą ir patikrinti jau turimas besimokančiųjų žinias apie tą konkrečią temą. Pagrindinis turinys pateikiamas tekstu, diagramomis ir iliustracijomis. Rekomenduojame klausimus pagrindinio turinio dalių supratimui įtvirtinti ir refleksijai. Toliau pateikiami ir klausimai diskusijai. Kiekvienos temos pabaigoje yra nuorodų į papildomą medžiagą, šaltinius, vaizdo įrašus. Jie galėtų būti naudojami atsižvelgiant į suaugusiųjų švietėjų poreikius. Pateikti ištekliai yra tik rekomendacija. Andragogai raginami papildyti šią medžiagą savais šaltiniais ir papildoma informacija.

Skyriaus pabaigoje besimokantieji gali atsakyti į įsivertinimui skirtus klausimus, kad apmąstytų pažangą ir geriau suprastų dalyko medžiagą.

Dauguma simuliacijų, pateiktų šiame skyriuje, bus atliekamos pagal bendrą procedūrą:

1. Jei reikia, patraukite visus baldus iš kambario centro. Besimokantieji reikės vietos judėti. Paaiškinkite, kad jie perims dviejų nepažįstamų grupių (A ir B) kultūrą, bendraus tarpusavyje ir analizuos reakcijas. Šiuo metu dalyviams turi būti perskaityta kontekstinė informacija.
2. Dalyvius suskirstykite į grupes po 4–6 (gali dalyvauti ir daugiau nei viena grupė iš karto). Kiekvienoje grupėje turėtų būti 2–3 nariai iš A grupės ir 2–3 nariai iš B grupės. Taip pat galite paskirti du ar tris dalyvius iš visos klasės būti stebėtojais. Duokite A ir B grupių dalyviams atitinkamus lapus su instrukcijomis.
3. Paprašykite stebėtojų atidžiai stebėti, kaip bendrauja dvi skirtingos kultūrinės grupės A ir B. Stebėtojai gali judėti tarp dalyvių, bet negali liesti jų ar kalbėtis. Stebėtojų pastebėjimai padės apžvelgti situaciją iš platesnės perspektyvos.
4. Padalinkite dalyvius į du kambarius (arba du priešingus kambario kampus). Duokite jiems kelias minutes perskaityti instrukciją. Tada duokite laiko susipažinti su savo naujomis kultūromis ir tarpusavyje aptarti naujas normas.
5. Aplankykite A ir B grupes ir paaiškinkite jų vertybes. Pabrėžkite, kaip svarbu išlaikyti vaidmenį.
6. Būtinai pabrėžkite dviejų kultūrų sąveikos tikslą, kaip nurodyta instrukcijų lapuose.
7. Pakvieskite abiejų grupių narius į bendrą patalpą.
8. Mokytojas ir mokiniai stebėtojai turėtų vaikščioti tarp grupių, ieškodami elgesio būdų, kuriuos būtų galima aptarti vėliau per apibendrinimą.
9. Po 10–20 minučių nutraukite bendravimą. Paprašykite mokinių dar kartą susitikti skirtinguose kambariuose arba priešinguose kambario kampuose ir užsirašyti įspūdžius apie tarpkultūrinę sąveiką.
10. Pakvieskite visus mokinius atgal į bendrą patalpą pasikalbėti.

Atvejo analizė ir simuliacijos neformaliojo suaugusiųjų švietimo institucijose Rumunijoje

▣ Apšilimas

- Ar kada nors dalyvavote tarptautiniuose mokymuose? Pagalvokite apie tarpkultūrinę sąveiką, kurios dalimi buvote arba kurios liudininku buvote. Papasakokite kitiems. Ar susidūrėte su problemomis? Kaip reagavote?
- Su kokiomis kliūtimis gali susidurti tarptautinių mokymų dalyviai?
- Su kokiomis kliūtimis gali susidurti instruktoriai vedami tarptautinius mokymus?

▣ Atvejo analizė. Instruktorių, vedančių tarptautinius mokymus, mokymas

Ižanga

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo institucijos skatina ir organizuoja nacionalines ir tarptautines programas bei projektus, kurie suteikia galimybę didelei daliai žmonių įgyti naujų įgūdžių ir žinių. Tarptautiniai mokymai, vykstantys pagal Europos Sąjungos programas ir projektus, yra labai populiarūs, nes gali prisidėti prie nuolatinio darbuotojų, dirbančių daugiakultūrinėje aplinkoje, profesinio tobulėjimo. Dalyviai įgyja kryptingos ir naudingos mokymosi patirties, mėgaudamiesi skirtingos socialinės ir kultūrinės aplinkos privalumais.

Įvairioje kultūrų mokymosi aplinkoje instruktoriai susiduria su dideliu iššūkiu prisitaikydami prie kultūros nulemtų skirtumų. Tyrimai rodo, kad kultūriniai skirtumai gali turėti neigiamos įtakos dalyvių gerovei ir įsitraukimui į tarpkultūrinius mokymus, kursus, nesvarbu, ar jie vyksta gyvai, ar internetu (Liu, S. ir kt., 2010). Kyla klausimas: kaip kultūriniai skirtumai veikia tokių mokymų sėkmę?

Kontekstas

Mes esame nevyriausybė organizacija, dalyvaujame europiniuose projektuose. Ilgametė patirtis organizuojant nacionalinius ir tarptautinius mokymo kursus išmokė mus, kaip svarbu atsižvelgti į kultūrinius ir kalbinius skirtumus ir juos įveikti, sėkmingai bendrauti tarp kultūrų ir užmegzti prasmingus santykius su suaugusiais besimokančiais ir tarp jų. Mokytojų gebėjimai susidoroti su šiais skirtumais lemia kursų sėkmę, dalyvių savijautą ir kartais kursus organizuojančios institucijos prestižą.

Problemos

- **Kalbos barjeras**

Viena mums kilusių problemų buvo dalyvių kalbos mokėjimo lygis. Visi kursai buvo anglų kalba, o kai kurių dalyvių kalbos žinios buvo nepakankamos, todėl jie nesuprato turinio ir jautėsi ignoruojami bei izoliuoti. Kad verstų kolegos, nebuvo išeitis.

Alternatyva

Viena alternatyvų buvo instruktoriams detalai viską suplanuoti ir naudoti daugiau garso ir vaizdo priemonių.

Sprendimas

Siekdami palengvinti kalbos barjerą, instruktoriai, prieš prasidedant mokymams, pateikė dalyviams kurso struktūrą, detalų planą ir medžiagą. Dalyviai galėjo geriau pasiruošti kursui prieš kiekvieną užsiėmimą peržiūrėdami medžiagą ir susipažinę su nauju žodynu. Instruktoriai taip pat naudojo apverstos klasės metodą. Taigi jie pateikė dalyviams vaizdo klipus, pristatančius ir paaiškinančius pagrindines sąvokas bei apibendrinančius pagrindines idėjas. Jie žiūrėjo vaizdo įrašus namuose savu tempu ir tiek kartų, kiek reikėjo. Tai ne tik padėjo jiems suprasti kurso turinį, bet ir leido kelis kartus peržiūrėti medžiagą, kad įveiktų kalbos barjerą.

Norėdamas padidinti dalyvių supratimą apie sunkumus, su kuriais susiduria žmonės, įveikdami kalbos barjerą, instruktorius gali inicijuoti [kalbos barjero žaidimų](#).

- **Turinys mažai atitinka dalyvių kontekstą**

Kitas dalykas, dėl kurio skundėsi mokymų dalyviai, buvo tas, kad mokymo(si) turinys buvo mažai susijęs su jų kultūriniu kontekstu. Vienų mūsų organizuotų tarptautinių mokymų dalyviai skundėsi, kad turinys nėra aktualus jų šaliai, todėl jie negalėjo pritaikyti to, ko išmoko. Jie prašė, kad kursai būtų pritaikyti prie praktinių problemų, su kuriomis susiduria jų žmonės ir organizacijos, o tai buvo sunku įgyvendinti grupėje, kurioje dalyvavo žmonės iš aštuonių šalių.

Alternatyvos

Supratome, kad kursuose turime derinti vietinius ir pasaulinius atvejus, kad dalyvių poreikiai būtų patenkinti. Todėl į kursų turinį įtraukėme kelis šaltinius ir metodus, kad pateiktume subalansuotą vaizdą. Netgi pakvietėme vietinius šios srities ekspertus surengti klausimų-atsakymų sesijas su dalyviais ir pristatyti savo perspektyvas. Tačiau šios strategijos nepasiteisino, nes jos visos buvo įgyvendintos iš mūsų perspektyvos. Šaltiniai ir ekspertai pateikė tas pačias vietines perspektyvas.

Sprendimai

Žinojome, kad instruktorius turi išsiaiškinti, ką mokymų dalyviai žino apie temą, ir tuo remtis. Supratome, kad turime atsižvelgti į kultūrinį mokymosi mikro ir makro lygmenis ir pateikti idėjų, kaip integruoti įvairią patirtį, kad būtų skatinamas tarpkultūrinis supratimas (McLoughlin ir Oliver, 2000). Mūsų žiniomis, geriausiai turinio atitikimo dalyvių kontekstui problemą išsprendę mokymai buvo tokie, kuriuose dalyviai buvo kviečiami prisidėti prie turinio kūrimo patirtimi ir žiniomis. Ši strategija taip pat buvo geresnis būdas užtikrinti vienodą dalyvavimą kursuose. Išmokome kritiškai vertinti mokymo programą ir kurti mokymosi medžiagą, kuri peržengtų vietinių struktūrų apribojimus, sutvirtinti mokymąsi ir organizuoti mokymosi veiklą, skatinančią aktyvų dalyvavimą ir prisidėti prie mokymo(si) proceso.

Kitos problemos, į kurias instruktoriai turėtų atsižvelgti rengdami tarptautinius kursus: kursų dalyvių išankstinių žinių ir įgūdžių išmanymas, dalyvių susipažinimas su mokymo metodais, „griežtas mokymasis“ ir „mokymasis pramogaujant“.

Rekomendacijos

Mokymų vedėjai turėtų:

- Numatyti, vertinti ir priimti besimokančiųjų skirtumus ir mokymosi būdus, kad sukurtų saugią, pasitikėjimu grįstą aplinką.
- Modeliuoti ir skatinti nesmerkiantį dalijimąsi patirtimi, nuomonėmis kultūros klausimais.
- Nustatyti rizikos veiksnius ir kliūtis, su kuriomis žmonės gali susidurti kursuose.
- Palengvinti diskusijas tarp dalyvių, turinčių skirtingus bendravimo stilius.
- Teikti grįžtamąjį ryšį įvairiais būdais.
- Sukurti galimybes bendrauti įvairiems besimokantiejiems.
- Aptarti mokymų vedėjų ir besimokančiųjų vaidmenis įvairiose kultūrose.
- Integruoti turinį ir mokymosi išteklius, atspindinčius įvairias perspektyvas, paradigmas ar disciplininius požiūrius.
- Organizuoti mokymosi veiklą, kuri skatintų besimokančiuosius tyrinėti skirtumus, ir mokytų pažvelgti iš įvairių perspektyvų.

(Pritaikyta pagal Dimitrov, N. ir Haque, A. (2016) Intercultural Teaching Competence,
<https://teaching.uwo.ca/teaching/itc.html>)

Pagalvokite ir padiskutuokite:

Ar galėtumėte sugalvoti kitų priežasčių, kodėl radosi minėtų problemų?

Kaip mokymų vedėjai gali pritaikyti mokymų turinį skirtingą kalbos mokėjimo lygį turinčiai auditorijai?

Ar galite sugalvoti kitų sprendimų, kaip subalansuoti vietinių ir pasaulinių atvejų naudojimą, ir padaryti turinį aktualų visiems dalyviams?

Kokių dar problemų gali kilti tarptautiniuose mokymuose? Kaip jas spręstumėte?

▣ Atsakykite į klausimus

1. Kokios buvo pagrindinės problemos, aprašytos atvejo analizėje?
2. Kiek sutinkate su pateiktais kalbos barjero sprendimais?
3. Kokie yra tinkamiausi metodai, kurie atitiktų dalyvių poreikius ir lūkesčius, susijusius su kurso turinio aktualumu?

▣ Pagalvokite

- Su kokiais iššūkiais susiduria mokymų vedėjai tarptautiniuose mokymuose?
- Kaip instruktoriai gali ugdyti savo tarpkultūrinio mokymo kompetenciją?
- Kokios mokymo(si) patirties rūšys leidžia jiems praturtinti mokymo įgūdžius?
- Kiek sutinkate su šiuo teiginiu: „Kompetentingi tarpkultūrinio mokymo instruktoriai yra atviri įvairiems pažinimo būdams, reflektuoja savo požiūrį į vertinimą ir mokymo programos rengimą ir yra atviri įvairioms perspektyvoms rinkdamiesi mokymo turinį, skaitinius ir mokymo(si) veiklas“?

▣ Sužinokite daugiau

Nuorodos į visus paminėtus šaltinius ir papildomą medžiagą:

- Council of Europe, <https://www.coe.int/en/web/compass/language-barrier>
- Dimitrov et. al., Centre for Teaching and Learning, 2016. Intercultural Teaching Competence. A Multidisciplinary Framework for Instructor Reflection. <https://teaching.uwo.ca/teaching/itc.html>
- Liu, S., Magjuka R., 2010. Cultural Differences in Online Learning: International Student Perceptions, https://www.researchgate.net/publication/220374832_Cultural_Differences_in_Online_Learning_International_Student_Perceptions
- McLoughlin, C. & Oliver, R. 2000. Designing learning environments for cultural inclusivity: A case study of indigenous on-line learning at tertiary level, https://www.researchgate.net/publication/229439470_Designing_learning_environments_for_cultural_inclusivity_A_case_study_of_indigenous_on-line_learning_at_tertiary_level

▣ Simuliacija. Banano lupimas

Laikas: 60 minučių

Dalyviai: 2 grupės po 4–6 žmones

Priemonės: 1 bananas kiekvienam dalyviui

Tikslai:

- Mokiniai išmoks stebėti ir apibūdinti kitų elgesį.
- Išsiugdys supratimą, kaip kultūra įtakoja ir formuoja mūsų elgesį, veikimo būdus ir požiūrį į kitas grupes, kurių elgesys skiriasi. Tai, ką paprastai laikome vieninteliu logišku dalyku, „sveiku protu“, dažnai yra „kultūrinis jausmas“, kuriuo dalijamės su tais, kurie išmoko tokio paties elgesio modelio.
- Mokiniai sužinos, kad viską galima pamatyti ir suvokti iš įvairių perspektyvų. „Mano būdas“ nėra nei „vienintelis būdas“, nei „geriausias būdas“ atlikti užduotį. Mūsų gyvenimas praturtėja, kai priimame alternatyvas ir įvairovę; žinoti daugiau nei vieną būdą ką nors padaryti yra neįkainojamas turtas.

Eiga:

Kiekvienam dalyviui duokite po bananą (įsitikinkite, kad jie nėra alergiški šiam vaisiui). Paprašykite nulupti bananus. Pasiūlykite suvalgyti vaisius, jei jie nori. Jei ši veikla daroma nuotoliniu būdu, galite pademonstruoti procesą nulupdami bananą ir su ugdytiniais aptarkite jūsų pasirinktą lupimo būdą.

Diskusija ir siūlymai:

- Paklauskite mokinių, kaip jie lupa bananus.
- Paklauskite, kas juos mokė lupsti bananus, ir kaip jie to išmoko. Kada tai buvo? Kur? Paaiškinkite, kad taip išmokstama kultūros. Kultūra yra mūsų „sveikas protas“ (išmoktas elgesys, įpročiai), padedantis mums priimti sprendimus ir bendrauti.
- Paklauskite, ar visi grupės nariai bananus lupa vienodai. Paprastai lupa dviem skirtingais būdais (nuo galo arba viršaus).
- Paklauskite, ar jie kada nors pagalvojo, kad kiti žmonės bananus lupa kitaip. Jei ne, kodėl? Kodėl jie nematė skirtumo? Kokias prielaidas darė?
- Paklauskite mokinių, ar jie mano, kad jų būdas bananui nulupti yra geresnis nei kitų. Galite surengti debatus, kur dalyviai pristatys skirtingų lupimo būdų privalumus ir trūkumus; paprašykite pagrįsti argumentus.
- Aptarkite debatų išvadą (apžvelkite bananų lupimo ir kultūros analogiją). Atkreipkite dėmesį, kad žmonės linkę būti visiškai patenkinti savais įpročiais, ir beveik niekada neabejoja būdu, kuriuo daro dalykus (pvz., lupa bananą). Taip pat yra ir su kultūra. Manome, kad mūsų būdas yra vienintelis arba teisingas būdas daryti dalykus. Vėliau, įgiję daugiau patirties ir bendraudami su žmonėmis, atrandame, kad yra ir kitų elgesio būdų. Aptarkite ir kitus skirtumus (pvz., kas turi būti pirma: pavardė ar vardas? Kaip rašyti datą?).
- Apibendrinkite pagrindinius dalykus, pvz., kad skirtumai teikia mums alternatyvų, gyvenimo „druskos ir pipirų“. Užduotį baimindamiesi skirtumų, turėtume iš jų pasimokyti ir pasirinkti, kas geriausiai tinka mūsų komandai, šeimai ar organizacijai. Aptarkite mokymo(si) situaciją ir kultūrinę problemą (pvz., mokymo(si) metodų / veiklų skirtumus).

Nuorodos į visus paminėtus šaltinius ir papildomą medžiagą:

- *Intercultural learning Classroom activities – guide.* <http://intercultural-learning.eu/wp-content/uploads/2018/11/ICL@School-Toolbox-final-1.pdf>
- *Bloxham, J., Icebreakers and energisers in cross cultural training.* https://www.agcas.org.uk/write/MediaUploads/Resources/ITG/Icebreakers_and_warmers.pdf
- *Hill, M., Trainer Resources – 6 Ice Breaker Exercises for Intercultural Trainers, Available at* <https://culture99.wordpress.com/2015/04/02/trainer-resources-6-ice-breaker-exercises-for-intercultural-trainers/>

Vaizdo įrašai:

- *Classic Intercultural Simulation Activity - Five Tricks,* <https://youtu.be/b-Y5wiSzWIM>
- *Simulations in non-formal education,* <https://youtu.be/3tikJrB5beo>
- *What is INTERCULTURAL SIMULATION? What does INTERCULTURAL SIMULATION mean?* <https://youtu.be/pmpEBWolRik>

☑ Atvejo analizės ir simuliacijos įvertinimas

Ar sutinkate su žemiau pateiktais teiginiais.

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
1 Atvejo analizė					
1.1 Atvejo analizėje aprašyta situacija buvo aktuali.	☐	☐	☐	☐	☐
1.2 Atvejo analizės turinys buvo organizuotas ir lengvai sekamas.	☐	☐	☐	☐	☐
1.3 Siūlomas sprendimas ir atvejo analizėje aprašytos alternatyvos buvo aktualios.	☐	☐	☐	☐	☐
1.4 Atvejo analizė gali būti naudinga mano darbe.	☐	☐	☐	☐	☐
2 Simuliacija					
2.1 Simuliacijos tikslai buvo aiškiai apibrėžti.	☐	☐	☐	☐	☐
2.2 Simuliacijos tikslai buvo pasiekti.	☐	☐	☐	☐	☐
2.3 Simuliacijos turinys buvo organizuotas ir lengvai sekamas.	☐	☐	☐	☐	☐
2.4 Simuliacijos patirtis gali būti naudinga mano darbe.	☐	☐	☐	☐	☐

Atvejo analizė ir simuliacija aukštojo mokslo institucijose Rumunijoje

Apšilimas

Dėstytojas pakvies studentus prisistatyti ir pasakyti savo dėstomą dalyką. Jie išsakys bendrą nuomonę apie savo mokymo veiklą per pastaruosius 12 mėnesių, ir kaip ši veikla paveikė jų asmeninį, šeimos ir profesinį gyvenimą.

Keli klausimai padės dalyviams atkreipti dėmesį į darbo su nacionalinėmis ir tarptautinėmis besimokančiųjų grupėmis skirtumus (ypač tiems, kurie moko tarptautinius studentus nacionaline ARBA anglų kalba).

Dėstytojams bus pateikta anketa, kurią jie turi užpildyti prieš pradėdami veiklą. Prašome įvertinti žemiau pateiktus teiginys:

(1) visiškai **nesutinku**..... (5) visiškai **sutinku**

Teiginys	1	2	3	4	5
1. Manau, šią veiklą daug sunkiau atlikti internetu nei klasėje.					
2. Manau, nuotoliniam kursui parengti skiriu daugiau laiko.					
3. Manau, daug sunkiau įvertinti užsienio studentus per internetines platformas.					
4. Pakeičiau mokymo būdą, dirbdamas (-a) per nuotolį.					
5. Pakeičiau studentų vertinimo būdą, dirbdamas (-a) per nuotolį.					
6. Žmonės iš skirtingų kultūrų skirtingai dalyvauja kursuose.					
7. Manau, veikla internete turi teigiamos įtakos besimokančiųjų įsisavintų žinių lygiui.					
8. Manau, internetinis vertinimas teigiamai veikia besimokančiųjų akademinis rezultatus.					
9. Manau, internetinė veikla neigiamai veikia mokytojo ir besimokančiųjų santykius.					
10. Susidūriau su sunkumais dirbdamas (-a) internetu su užsienio studentais, nes neturėjau darbo kompiuteriu įgūdžių.					
11. Susidūriau su sunkumais dirbdamas (-a) internetu su užsienio studentais, nes jie neturėjo darbo kompiuteriu įgūdžių.					
12. Manau, internetinis vertinimas tikrai neatspindi studentų žinių lygio.					
13. Per nuotolinius susitikimus padaugėjo neetiško studentų elgesio atvejų.					

Amžius _____

Lytis _____

Mokomasis dalykas _____

Kiek metų dirbate su tarptautiniais studentais? _____

Dėstote teorines paskaitas: taip ne

Vedate praktinius užsiėmimus: taip ne

Ižanga

2020 m. kovo 11 d. Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) paskelbė COVID-19 pandemiją. Iki 2020 m. liepos 31 d. COVID-19 išplito 217 šalių ir teritorijų, patvirtinta beveik 17,1 mln. užsikrėtimo atvejų ir 668 073 mirties atvejai. Amerikoje tada buvo patvirtinta 9,15 mln. atvejų, Europoje – 3,31 mln., Pietryčių Azijoje – 2 mln., Viduržemio jūros regione – 1,53 mln., Afrikoje – 0,75 mln., Ramiojo vandenyno vakaruose – 0,31 mln.

Apskaičiuota, kad 2020 m. balandžio 1 d. besimokančiųjų namuose skaičius 194 šalyse pasiekė 1,598 mlrd. Pandemija turėjo didelį poveikį aukštųjų mokyklų studentų gyvenimui:

- akademiniam darbui (pvz., perėjimas prie paskaitų internetu, uždarytos bibliotekos, pakeisti komunikacijos kanalai su dėstytojais ir administracija, nauji vertinimo metodai, kitoks darbo krūvis ir įsitraukimo lygis ir kt.);
- kasdieniam gyvenimui (fizinės veiklos apribojimai, pomėgių ribojimas, specialių kontekstų laukimas norint gauti maisto ar medicinos priemonių, kaukių dėvėjimas, galimybės pasimatyti su artimaisiais nebuvimas ir kt.);
- socialiniam gyvenimui (uždaryti bendrabučiai ir kraustymasis namo, jokių susitikimų su draugais, universiteto kolegomis ar giminaičiais, jokių vakarėlių, kelionių, žmonės įstrigę užsienyje ir pan.);
- finansinei padėčiai (darbo praradimas, nerimas dėl finansinės padėties, būsimo išsilavinimo ir karjeros) ir emocinei sveikatai (baimė, nusivylimas, nerimas, pyktis, nuobodulys ir kt.);
- atsirado akademinės veiklos apribojimai dėl veiklos internete (poreikis turėti daugiau kompiuterių šeimoje, interneto ryšys, aplinkos problemos, pvz., triukšmas, šeimos nariai tame pačiame kambaryje ir t. t.).

Didelę studentų dalį sudarė tarptautiniai studentai. Jie patyrė daugiau sunkumų nei jų vietiniai kolegos. Svarbiausia buvo tai, kad jiems nebuvo įmanoma pasiekti savo kilmės šalies, nors visa akademinė veikla vyko internetu: buvo atšaukti lėktuvų skrydžiai, apribotas viešasis transportas, keliauti tarp šalių buvo galima tik gavus valdžios institucijų leidimą. Be to, keliaujant į bet kurią Europos šalį reikėjo izoliuotis 14 dienų tam tikroje vietoje. Daugeliui žmonių užstrigimas svečioje šalyje lėmė dideles finansines problemas (apgyvendinimas, maistas ir kt.). Praėjus 6 mėnesiams nuo COVID-19 pandemijos pradžios, prasidėjus naujiems mokslo metams, kai kurie universitetai siūlė teorines paskaitas internetu, o seminarus ir kitus praktinius užsiėmimus – gyvai. Medicinos, veterinarijos ir daugelio kitų studijų programų dėstytojai turėjo derinti internetu ir per nuotolį vykstančius susitikimus. Daugelis tarptautinių studentų, ypač tų, kurie studijavo daug praktinių užsiėmimų reikalaujančius dalykus, nusprendė neišvykti iš priimančios šalies, nes baiminosi, kad grįžę turės izoliuotis 2 savaites ir dėl to praleis paskaitas universitete.

Kontekstas

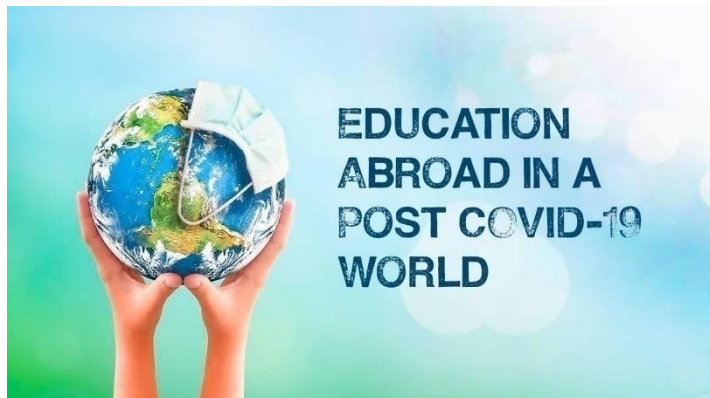
Daugelis pirmaisiais pandemijos mėnesiais atliktų tyrimų įrodė, kad visuose Europos universitetuose buvo taikomi socialinio atstumo ribojimai. Studentams nebuvo leista gyventi bendrabučiuose ir eiti į universitetą, o visa akademinė veikla perėjo į darbą nuotoliniu būdu.

Tik mediciną, farmaciją, kineziterapiją ir pan. studijuojantys studentai buvo paprašyti būti priešakyje kovojant su COVID-19. Taigi daugelis medicinos studentų registravosi ir dirbo su užsikrėtusiais pacientais arba padėjo perpildytų ligoninių darbuotojams teikti medicinos paslaugas įvairiems pacientams.

Keliuose moksliniuose straipsniuose pasiūlytos tam tikros darbo internetu gairės akademikams. Po kelių mėnesių patirties mokslininkai padarė keletą išvadų:

1. Mokymasis internetu negali duoti norimų rezultatų neišsivysčiusiose šalyse, kur didžioji dauguma studentų negali prisijungti prie interneto dėl techninių ir finansinių problemų (Adnan ir Anwar, 2020). Studentai iš neišsivysčiusių šalių, atokių kaimo vietovių turėjo problemų dėl prasto interneto ryšio ar net elektros trūkumo. Todėl jie neigiamai vertina mokymąsi internetu.
2. Mokymas(is) internetu labai reikalingas. Taip pat ir internetiniai seminarai, skirti moksliniams tyrimams pristatyti, ir tarptautiniams studentams bei studentų mobilumui, kuris iki pat COVID-19 buvo paskelbtas globalizacijos pergale ir esminiu aukštųjų mokyklų pajamų šaltiniu (Tesar, 2020).

3. COVID-19 pandemijos metu dėstytojai atliko pagrindinį vaidmenį palaikant studentų pasitenkinimą studijomis. Tai nustatyta pagal aukščiausius teigiamus ir labai reikšmingus pasitenkinimo dėstytojais koeficientus. Be to, nustatyta, kad europiečiai studentai buvo labiau patenkinti savo studijomis palyginti su studentais iš kitų žemynų. Per karantiną studentai visame pasaulyje „didžiąją laiko dalį“ arba „visą laiką“ nerimavo dėl karjeros ateityje (42,6 proc.) ir studijų, pvz., paskaitų, seminarų, praktinių darbų (40,2 proc.). Europiečiams studentams labiausiai rūpėjo laisvalaikio veikla, pvz., sporto ir kultūrinė veikla, vakarėliai, pasibuvimas su draugais ir kt. (32,1 proc.) (Aristovnik ir kt., 2020).
4. 86,7 proc. studentų visame pasaulyje teigė, kad gyvos paskaitos buvo atšauktos dėl pandemijos. Populiariausios paskaitų internete formos buvo vaizdo konferencijos realiuoju laiku (59,4 proc.), po to sekė asinchroninės formos: pristatymų siuntimas studentams (15,2 proc.), vaizdo įrašai (11,6 proc.), bendravimas raštu naudojant forumus ir pokalbius (9,1 proc.). Rečiausia forma buvo garso įrašymas (4,7 proc.).
5. Mokymasis namuose dažniausiai reikalauja didesnės savidisciplinos ir motyvacijos, ypač pradžioje, kol studentai pripranta prie naujos sistemos, o tai gali turėti įtakos jų norui mokytis. Kita vertus, dėstytojai dar nežinantys, kaip dirbti nauju būdu, rizikuoja perkrauti studentus medžiaga ir užduotimis – STUDENTAI KITAIP REAGUOJA Į UŽDUOTIS IR NAMŲ DARBUS.
6. Būtina užtikrinti, kad ir dėstytojai, ir studentai turėtų įgūdžių, reikalingų naudotis internetinėmis platformomis.
7. Karantinas šalyse, kuriose studijuoja tarptautiniai studentai reiškia, kad jie ilgam atskirti nuo šeimų.

Pagalvokite ir padiskutuokite:

Kokie apribojimai taikyti Europos šalyse?

Kokius apribojimus universitetai taikė pirmaisiais COVID-19 pandemijos metais?

Kaip apribojimai paveikė tarptautinius studentus?

Kokius pokyčius jų asmeniniame gyvenime lėmė COVID-19 apribojimai?

Kokią įtaką karantinas turėjo jų fiziniam ir psichiniam gyvenimui?

Kokius pokyčius jų profesiniame gyvenime lėmė COVID-19 apribojimai?

Kas patyrė daugiau sunkumų, susijusių su COVID-19 apribojimais?

Kokie veiksniai gali padidinti fizinių ir psichinių problemų, susijusių su COVID-19 apribojimais, riziką tarp užsienio studentų?

Kaip universitetai galėtų padėti tarptautiniams studentams?

Kaip dėstytojai, dirbantys su tarptautiniais studentais, galėtų padėti jiems geriau susidoroti su COVID-19 apribojimais, turinčiais įtakos jų asmeniniam ir profesiniam gyvenimui?

Kokie buvo sunkiausi iššūkiai, su kuriais teko susidurti dėstytojams, dirbantiems su daugiakultūrėmis ir daugiakalbėmis auditorijomis?

Alternatyvos / Siūlomi sprendimai ir rekomendacijos bus paminėtos atliekant šias toliau pateiktas užduotis.

1 UŽDUOTIS

Sunkumai, su kuriais susiduriama, dirbant nuotoliniu būdu su tarptautiniais studentais

Nustatykite sunkumus, kurie buvo būdingi jūsų akademinėi veiklai per nuotolį su tarptautinių studentų grupėmis. Daugiausia dėmesio skirkite: a) studentų veiklai (4 pavyzdžiai), b) dėstytojo veiklai (4 pavyzdžiai) ir pateikite pasiteisinusių sprendimų pavyzdžių (žr. pavyzdį lentelėje).

Problema	Neigiama įtaka	Sprendimai
<i>Interneto ryšio sutrikimai</i>	<i>Informacija nebuvo pateikta tinkamai, o tai labai paveikė studentų žinias.</i>	<i>PPT pateiktys buvo išsamesnės ir detalesnės, po paskaitų visiems studentams išsiųsta papildoma medžiaga.</i>
1.		
2.		
3.		
4.		
1.		
2.		
3.		
4.		

2 UŽDUOTIS

Teikti pagalbą tarptautiniams studentams per akademines veiklas

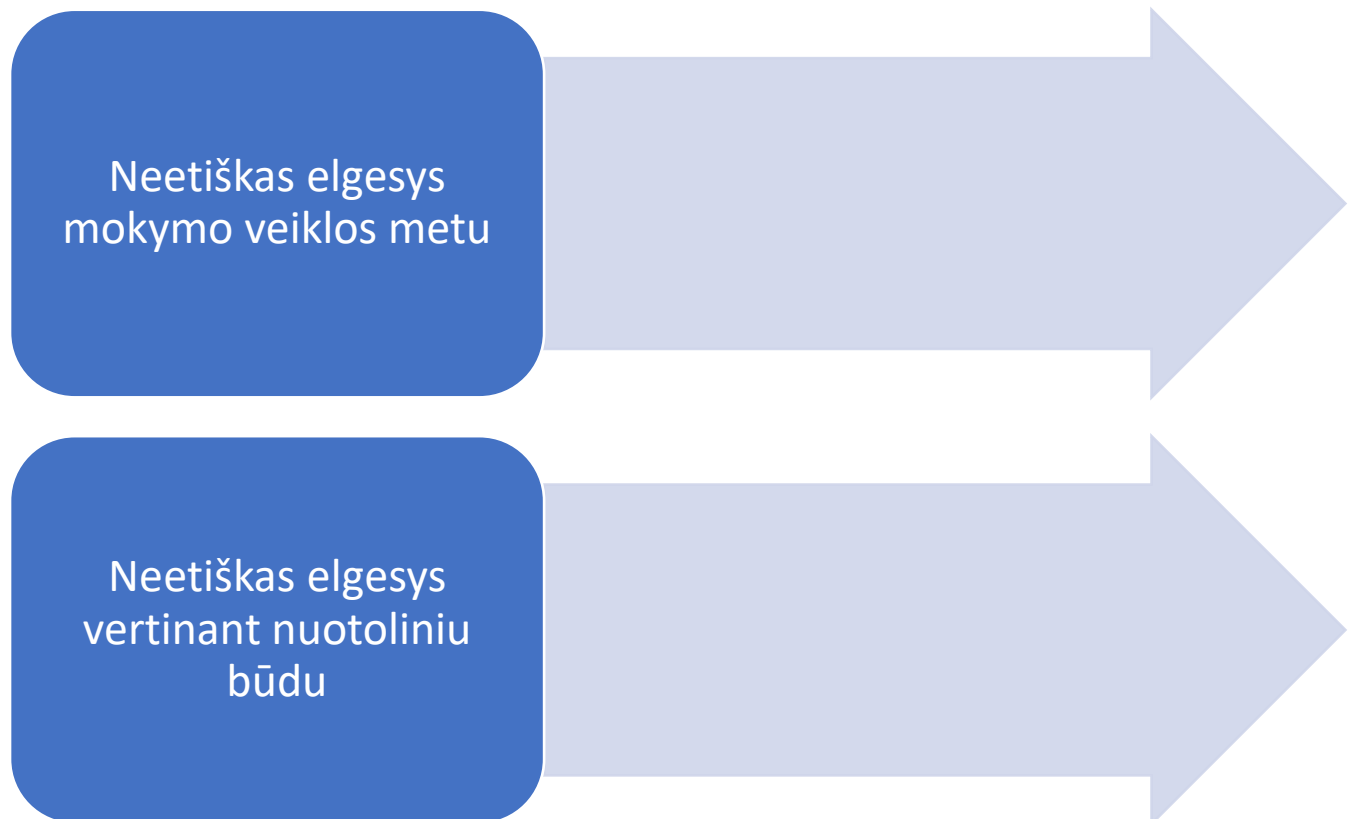
Karantinas paveikė tarptautinių studentų gyvenimą. Įvardykite 6 svarbiausias problemas ir paaiškinkite, kaip dėstytojai galėtų padėti studentams, kuriems reikia pagalbos (žr. pavyzdį lentelėje).

Problema	Neigiama įtaka	Sprendimai
<i>Reikalavimas laikytis atstumo.</i>	<i>Kai kuriuos vienus gyvenančius studentus gali apimti depresija dėl izoliacijos.</i>	<i>Pasiūlyti užduočių / projektų mažose grupėse savaitgaliais; dirbti atskiruose internetiniuose kambariuose, kad mokiniai artimiau pabendrautų.</i>
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		

3 UŽDUOTIS

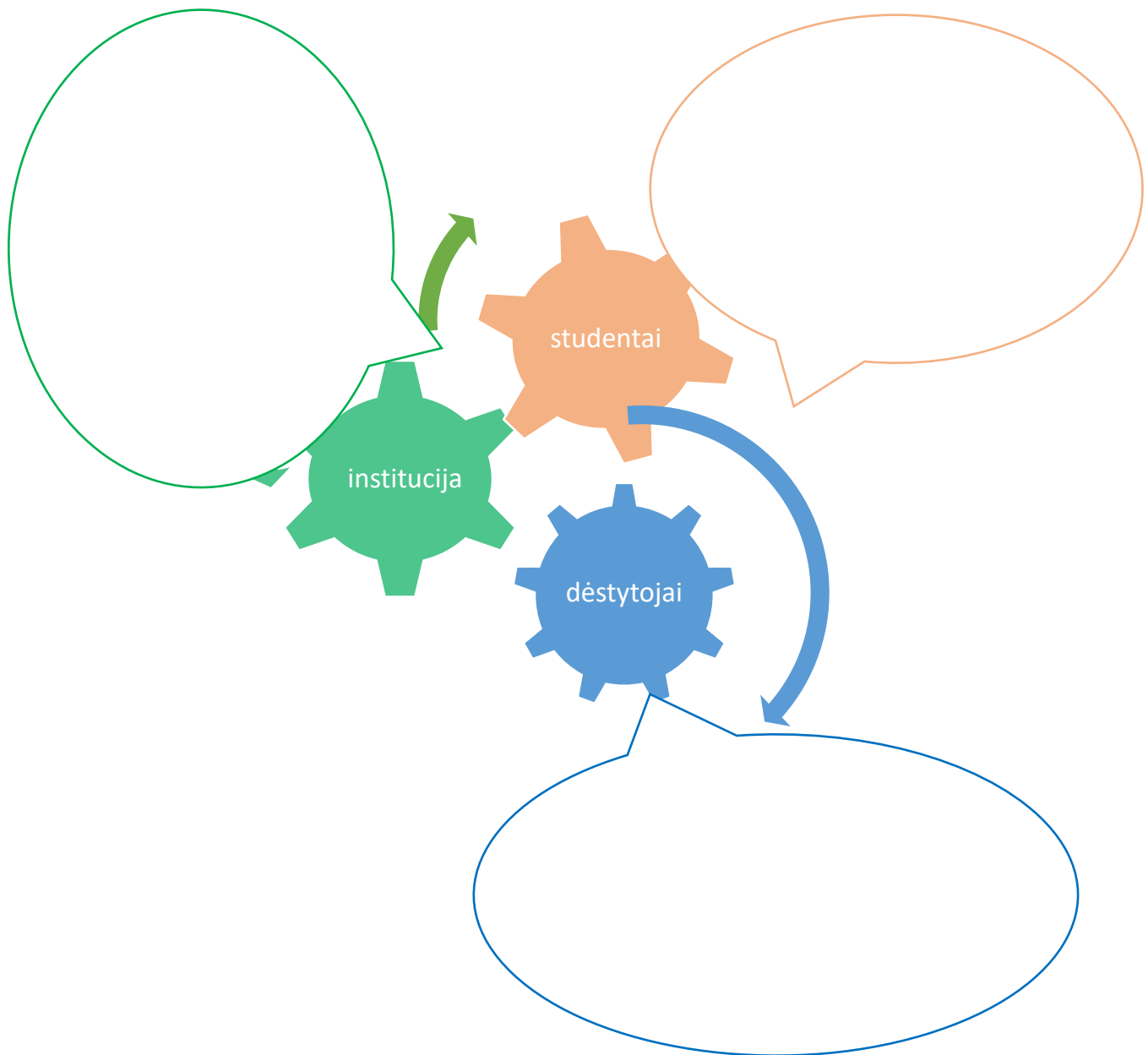
Neetiškas tarptautinių studentų elgesys ir dėstytojų naudojamos strategijos

Mokant ir vertinant nuotoliniu būdu pastebėta daugybė neetiško studentų elgesio atvejų. Pateikite 4 pavyzdžius ir papasakokite, kaip jums sekėsi su jais susidoroti.

4 UŽDUOTIS

Ką padarė institucija, dėstytojai ir tarptautiniai studentai, kad pritaikytų akademinę veiklą prie naujo mokymosi internetu konteksto

▣ Atsakykite į klausimus

1. Kaip pandemijos laikotarpis ir internetinė veikla pagerino naudojimosi technologijomis įgūdžius?
2. Kaip pandemijos laikotarpis paskatino mokytojus keisti mokymo ir vertinimo veiklą?
3. Kokie veiksniai sutrikdė veiklą internete su tarptautiniais studentais?
4. Kiek karantino apribojimai paveikė akademinius pasiekimus?
5. Su kokiomis etinėmis problemomis susidūrėte dirbdami nuotoliniu būdu?

▣ Pagalvokite

Ar kada nors galėsime gražinti džiną atgal į butelį?

- Kokios buvo didžiausios problemos, su kuriomis susidūrė dėstytojai, dirbdami per nuotolį su tarptautiniais studentais?

- Nustatykite stipriąsias ir silpnąsias nuotolinio mokymo(si) vietas.

- Kokia veikla / metodai / praktika / elgesys buvo naujai pritaikyti? Kuriuos, Jūsų nuomone, būtina pasilikti akademinėi veiklai institucijoje?

▣ Sužinokite daugiau

1. Aristovnik, A.; Keržič, D.; Ravšelj, D.; Tomaževič, N.; Umek, L. Impacts of the COVID-19 Pandemic on Life of Higher Education Students: A Global Perspective. *Sustainability* **2020**, *12*, 8438. <https://doi.org/10.3390/su12208438>.
2. Gelles, L.A.; Lord, S.M.; Hoople, G.D.; Chen, D.A.; Mejia, J.A. Compassionate Flexibility and Self-Discipline: Student Adaptation to Emergency Remote Teaching in an Integrated Engineering Energy Course during COVID-19. *Educ. Sci.* **2020**, *10*, 304. <https://doi.org/10.3390/educsci10110304>.
3. Dodd, R.H.; Dadaczynski, K.; Okan, O.; McCaffery, K.J.; Pickles, K. Psychological Wellbeing and Academic Experience of University Students in Australia during COVID-19. *Int. J. Environ. Res. Public Health* **2021**, *18*, 866. <https://doi.org/10.3390/ijerph18030866>.
4. Maican, M.-A.; Cocoradă, E. Online Foreign Language Learning in Higher Education and Its Correlates during the COVID-19 Pandemic. *Sustainability* **2021**, *13*, 781. <https://doi.org/10.3390/su13020781>.
5. Sundarasan, S.; Chinna, K.; Kamaludin, K.; Nurunnabi, M.; Baloch, G.M.; Khoshaim, H.B.; Hossain, S.F.A.; Sukayt, A. Psychological Impact of COVID-19 and Lockdown among University Students in Malaysia:

- Implications and Policy Recommendations. *Int. J. Environ. Res. Public Health* **2020**, *17*, 6206. <https://doi.org/10.3390/ijerph17176206>.
6. Kalok, A.; Sharip, S.; Abdul Hafizz, A.M.; Zainuddin, Z.M.; Shafiee, M.N. The Psychological Impact of Movement Restriction during the COVID-19 Outbreak on Clinical Undergraduates: A Cross-Sectional Study. *Int. J. Environ. Res. Public Health* **2020**, *17*, 8522. <https://doi.org/10.3390/ijerph17228522>.
  7. Aslan, I.; Ochnik, D.; Çınar, O. Exploring Perceived Stress among Students in Turkey during the COVID-19 Pandemic. *Int. J. Environ. Res. Public Health* **2020**, *17*, 8961. <https://doi.org/10.3390/ijerph17238961>.
  8. Zis, P.; Artemiadis, A.; Bargiotas, P.; Nteveros, A.; Hadjigeorgiou, G.M. Medical Studies during the COVID-19 Pandemic: The Impact of Digital Learning on Medical Students' Burnout and Mental Health. *Int. J. Environ. Res. Public Health* **2021**, *18*, 349. <https://doi.org/10.3390/ijerph18010349>.
  9. Romeo, A.; Benfante, A.; Castelli, L.; Di Tella, M. Psychological Distress among Italian University Students Compared to General Workers during the COVID-19 Pandemic. *Int. J. Environ. Res. Public Health* **2021**, *18*, 2503. <https://doi.org/10.3390/ijerph18052503>.
  10. Moreno-Fernandez, J.; Ochoa, J.J.; Lopez-Aliaga, I.; Alferez, M.J.M.; Gomez-Guzman, M.; Lopez-Ortega, S.; Diaz-Castro, J. Lockdown, Emotional Intelligence, Academic Engagement and Burnout in Pharmacy Students during the Quarantine. *Pharmacy* **2020**, *8*, 194. <https://doi.org/10.3390/pharmacy8040194>.
  11. Burki TK. COVID-19: consequences for higher education. *The Lancet Oncology*. 2020 Jun 1;21(6):758.
  12. Crawford J, Butler-Henderson K, Rudolph J, Malkawi B, Glowatz M, Burton R, Magni P, Lam S. COVID-19: 20 countries' higher education intra-period digital pedagogy responses. *Journal of Applied Learning & Teaching*. 2020;3(1):1-20.
  13. Bao W. COVID-19 and online teaching in higher education: A case study of Peking University. *Human Behavior and Emerging Technologies*. 2020 Apr;2(2):113-5.
  14. Adnan M, Anwar K. Online Learning amid the COVID-19 Pandemic: Students' Perspectives. *Online Submission*. 2020;2(1):45-51.
  15. Ali W. Online and remote learning in higher education institutes: A necessity in light of COVID-19 pandemic. *Higher Education Studies*. 2020;10(3):16-25.
  16. Gonzalez T, De La Rubia MA, Hincz KP, Comas-Lopez M, Subirats L, Fort S, Sacha GM. Influence of COVID-19 confinement on students' performance in higher education. *PloS one*. 2020 Oct 9;15(10):e0239490.
  17. Toquero CM. Challenges and Opportunities for Higher Education Amid the COVID-19 Pandemic: The Philippine Context. *Pedagogical Research*. 2020;5(4).
  18. Tesar, M., 2020. Towards a post-Covid-19 'new normality?': Physical and social distancing, the move to online and higher education.

▣ Simuliacija

1 veikla

Darbo grupės – 10–12 dėstytojų

Laikas – 45 minutės

Dėstytojais sudarys dažniausiai pasitaikančių situacijų, nutikusių jų paskaitose, sąrašą ir po to svarstys, kaip galėtų šias problemas išspręsti.

Pavyzdžiui: a) vienas studentų tvirtino, kad jo religija yra geresnė nei kitų;

b) kai kuriems studentams nepatinka, kad per nuotolinius egzaminus juos filmuoja ir atpažįsta jų veidus.

ARBA

Suskirstykite dalyvius į tris mažesnes grupes, paprašykite jų parašyti scenarijų ir atlikti studentų / dėstytojų / klasės draugų vaidmenis; tegul sukuria vaidmenų žaidimą (ne ilgiau kaip 3 min.). Šie trumpi vaidmenų žaidimai gali būti nufilmuoti, kad vėliau galėtumėte peržiūrėti ir paanalizuoti giliau.

2 veikla

Darbo grupės – 10–12 dėstytojų

Laikas – 45 minutės

Dėstytojai bus suskirstyti į mažas grupes po keturis. Jie turės užpildyti žemiau pateiktą lentelę – parašyti teigiamus dalykus, kuriuos jie priskiria kiekvienai šaliai. Tai gali būti ir žmonės, pvz., istorikai, mokslininkai, dailininkai, įžymybės, tyrinėtojai, dainininkai, sportininkai ir kt.

Dėstytojai gali naudoti bet kokius jiems reikalingus išteklius.

Abi veiklos suteiks naujų idėjų, kaip bendradarbiauti su studentais sudėtingose kultūrinėse ir kalbinėse situacijose. Dėstytojai, remdamiesi patirtimi, mokymų metu vykstančiomis diskusijomis ir atliekama veikla, sukurs PATARIMUS DĖSTYTOJAMS, kuriuos būtų galima taikyti praktikoje darbe su daugiakultūremis ir daugiakalbėmis grupėmis.

PATARIMAI DĖSTYTOJAMS	
DIRBANTIEMS SU DAUGIAKULTŪRĖMIS IR DAUGIAKALBĖMIS GRUPĖMIS	
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	

☑ Atvejo analizės ir simuliacijos įvertinimas

Ar sutinkate su žemiau pateiktais teiginiais.

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
1 Atvejo analizė					
1.1 Atvejo analizėje aprašyta situacija buvo aktuali.	☐	☐	☐	☐	☐
1.2 Atvejo analizės turinys buvo organizuotas ir lengvai sekamas.	☐	☐	☐	☐	☐
1.3 Siūlomas sprendimas ir atvejo analizėje aprašytos alternatyvos buvo aktualios.	☐	☐	☐	☐	☐
1.4 Atvejo analizė gali būti naudinga mano darbe.	☐	☐	☐	☐	☐
2 Simuliacija					
2.1 Simuliacijos tikslai buvo aiškiai apibrėžti.	☐	☐	☐	☐	☐
2.2 Simuliacijos tikslai buvo pasiekti.	☐	☐	☐	☐	☐
2.3 Simuliacijos turinys buvo organizuotas ir lengvai sekamas.	☐	☐	☐	☐	☐
2.4 Simuliacijos patirtis gali būti naudinga mano darbe.	☐	☐	☐	☐	☐

Atvejo analizė ir simuliacijos neformaliojo suaugusiųjų švietimo institucijose Lietuvoje

▣ Apšilimas

- Ar žinote, kiek suaugusiųjų Lietuvoje kasmet dalyvauja neformaliajame ugdyme?
- Ar žinote, kiek iš jų yra užsieniečiai?

▣ Atvejo analizė. Klaidingų prielaidų atvejis

Ižanga

Lietuvos aukštosiose mokyklose tarptautinių studentų kasmet daugėja, daugėja ir suaugusiųjų užsieniečių neformaliojo švietimo institucijose. Jei pažiūrėtume į lietuvių kalbos kursus, tai vien tik sostinėje Vilniuje galima rinktis iš keliolikos neformaliojo švietimo įstaigų.

Daugėjant suaugusiųjų užsieniečių, daugėja iššūkių ir anksčiau nebūtų situacijų, susijusių su tarpkultūrine komunikacija. Viena jų – Lietuvos suaugusiųjų švietėjų taikomų mokymo ir vertinimo metodų neatitikimas bei užsieniečių besimokančiųjų lūkesčių ir mokymo / vertinimo metodų neatitikimas. Vienas toks atvejis, kuris bus aprašytas čia, nutiko lietuvių kalbos kursuose neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigoje Vilniuje, daugiakultūroje besimokančiųjų grupėje, kurios dalį sudarė žmonės iš įvairių Afrikos šalių.

Ši atvejo analizė parodys, kokia svarbi yra aiški komunikacija, ir kad nereikėtų daryti prielaidų.

Kontekstas

Šis atvejis su suaugusiais besimokančiais iš Afrikos įvyko 2016 m., kai jie lankė lietuvių kalbos kursus vienoje neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigų Vilniuje, Lietuvoje. Aštuonių asmenų grupėje buvo trys afrikiečiai studentai. Kiti – iš Rusijos, Ukrainos ir Jungtinės Karalystės. Kurso pradžioje atrodė, kad nė su vienu studentu nekyla jokių problemų ar nesutarimų. Tiesą sakant, studentai iš Afrikos buvo ypač aktyvūs klasėje, klausdavo ir entuziastingai dalyvavo visose kalbos praktikos veiklose poromis, grupėmis ir pan.

Viso kurso metu studentams buvo pateikiamos trumpos namų darbų užduotys raštu. Nors studentai iš Afrikos niekada jų neatlikdavo, mokytojai tai neatrodė keista ar neįprasta – juk suaugę mokiniai gali nedaryti namų darbų, jei to nenori. Tačiau pirmuosius nesusikalbėjimo požymius ji pastebėjo po svarbesnės rašinio užduoties. Visi mokiniai atliko namų darbą, išskyrus afrikiečius. Atrodė, kad jie turi įprotį nedaryti namų darbo užduočių raštu, tačiau per pamokas jie buvo aktyvūs ir geranoriški. Taigi, jie labai nustebė, kai mokytoja paklausė apie neatliktas rašto užduotis. Jie manė, kad yra jau atsiskaitę už tą temą... žodžiu! Jiems nė į galvą neatėjo mintis, kad užduotį iš tikrųjų reikia pateikti raštu, nes savo šalyse niekada neturėjo to daryti. O mokytoja nė nepagalvojo, kad rašinio pateikimo forma turi būti išaiškinta.

Kadangi visi kiti mokiniai rašinius atsiuntė el. paštu, mokiniai iš Afrikos manė, kad jie vieninteliai privalo pateikti rašinius. Tokį nemalonų „ypatingą“ mokytojos elgesį jie galėjo paaiškinti tik tuo, kad ji (taigi, ko gero, visi Lietuvos žmonės) yra prieš juos nusiteikusi rasistė.

Šaltinis: https://s18670.pcdn.co/wp-content/uploads/work_place_conflict.jpg

Čia pateikiamos pagrindinės aprašytos situacijos problemos:

- Mokytoja aiškiai nepaiškino mokiniams nei užduočių, kurias reikia atlikti, nei vertinimo tvarkos.
- Studentai iš Afrikos nežinojo, kokius vertinimo metodus naudos mokytoja, todėl nesitikėjo, kad jie skirsis nuo jų šalyse taikomų.
- Šie studentai klaidingai manė, kad kalbos kurso reikalavimai jiems skiriasi nuo reikalavimų kitiems užsienio studentams.
- Jie klaidingai įvardijo šių skirtingų reikalavimų priežastį – manė, kad mokytoja yra rasistė.

Pagrindinės išvardytų problemų priežastys buvo nežinojimas apie kitas kultūras ir švietimo sistemas bei abipusis nesusikalbėjimas. Šių problemų egzistavimas yra gana natūralus ir suprantamas – nė viena pusė anksčiau neturėjo bendravimo su kita kultūra patirties.

Tačiau tokio nesusikalbėjimo ir klaidingos interpretacijos pasekmės gali turėti rimtą poveikį organizacijai, besimokantiems suaugusiems, suaugusiųjų švietėjams ir net visuomenei. Ir suaugusiųjų švietėjai, ir besimokantieji gali susidaryti klaidingą požiūrį į kitą, o tai trukdytų mokymo ir mokymosi procesui. Neigiamas požiūris į vienas kito kultūras gali turėti įtakos prietarų atsiradimui visuomenėje. Suaugusiųjų mokymo įstaiga taip pat patirtų neigiamų pasekmių, prarasdama besimokančiųjų pasitikėjimą ir sugadindama savo reputaciją.

Alternatyvos

Keletas dalykų, kuriuos galima padaryti, kad tokia situacija nepasikartotų:

- Mokytoja neturėjo manyti, kad visi mokiniai vienodai supranta nurodymus. Tai, ką vienas žmogus laiko akivaizdžiu dalyku, kitam nėra taip lengvai suprantama.
- Studentai iš Afrikos turėjo pasiteirauti apie užduoties formą. Tai, kad jų šalyse viskas buvo daroma tam tikru būdu, nereiškia, kad užsienyje elgiamasi taip pat.
- Studentai iš Afrikos neturėjo manyti, kad reikalavimas rašyti esė taikomas tik jiems, ir neturėjo skubėti daryti išvados, kad tai rasizmo apraiškos.

Pagalvokite ir padiskutuokite:

Kaip manote, kaip viskas baigėsi? Ką geriausia būtų buvę daryti?

Siūlomas sprendimas

Praeities pakeisti negalima, ir mokytoja, ir besimokantieji šioje situacijoje turėjo rasti būdą, kaip sustiprinti pasitikėjimą ir padėti vieni kitiems mokymo(si) ir tarpkultūrinio bendravimo kompetencijos ugdymo procese.

Kaip buvo išspręsta ši ypatinga situacija? Mokytoja paaiškino, kad studentai iš Afrikos yra vertinami taip pat kaip ir kiti mokiniai, o reikalavimai yra vienodi visiems mokiniams. Ji teigė, kad visi studentai savo rašto užduotis turėjo pateikti raštu – tai yra įprastas užduočių pateikimo būdas daugumoje formaliojo ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigų Lietuvoje.

Dar įdomiau yra tai, kad mokytojai atrodė, jog Afrikos studentai pernelyg pasipiktino tariamu nesąžiningumu, ypač kai apkaltino ją rasizmu kitų studentų akivaizdoje. Ji pagalvojo, kad galbūt tai yra būdas išsisukti nuo rašto užduoties. Tačiau ji šio įtarimo neišreiškė ir užtikrino studentus, kad grupėje visi yra lygūs.

Galiausia mokiniai nurimo ir buvo patenkinti mokytojos žodžiais, jų abejonės ir įtarimai išsisklaidė, jie mielai atliko rašto užduotį ir tęsė kursą. Tiesą sakant, jų santykiai su mokytoja ir pasitikėjimas Lietuvos visuomene tik sustiprėjo.

Rekomendacijos

Panašių situacijų formaliojo ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo institucijose Lietuvoje ir visame pasaulyje apstu. Daugumos jų galima išvengti arba išspręsti visoms šalims atvirai žiūrint vieniems į kitus ir išklausanč. Šioje situacijoje nesusikalbėta dėl mokymo ir vertinimo metodų, todėl tai turėtų būti paaiškinta ugdymo proceso pradžioje.

Bendraujant su skirtingų kultūrų žmonėmis, visada reikia atsiminti šiuos patarimus:

- Iš anksto pasidomėkite kita kultūra.
- Klauskite, jei kyla abejonių.
- Mokykitės iš savo klaidų ir atsiprašykite, jei ką nors įžeidėte.
- Klausykite ir stebėkite, pakartokite arba patvirtinkite tai, kas, jūsų manymu, buvo pasakyta.
- Atkreipkite dėmesį į neverbalinę komunikaciją.

▣ Atsakykite į klausimus

1. Kokios buvo pagrindinės atvejo analizėje aprašytos problemos?
2. Kaip mokytoja išsprendė situaciją?

▣ Pamąstykite

- Kaip manote, ar mokytoja teisingai pasielgė neapkaltinusi mokinių, kad jie bando išsisukti nuo užduoties? Kodėl?
- Kokias panašias situacijas esate patyrę ar girdėję? Kaip jos buvo išspręstos?

- Ką jūs darytumėte tokioje situacijoje?

▣ Sužinokite daugiau

Nuorodos į visus paminėtus šaltinius ir papildomą medžiagą:

- [White Teachers, Here's How to Handle Being Called Racist \(educationpost.org\)](https://www.educationpost.org/white-teachers-how-handle-being-called-racist/)
- [10 Tips for Improving Intercultural Communications - Blog - Perficient Latin America](#)
- [\(705\) How miscommunication happens \(and how to avoid it\) - Katherine Hampsten - YouTube](#)

▣ Simuliacija. Vertybių metas

Laikas: 45–60 minučių

Dalyviai: grupelės po 3 žmones

Priemonės:

- Slapta instrukcija A ir B grupėms, spausdinta.

Tikslai:

- besimokantieji geriau suvoks, kaip išorinis spaudimas gali prieštarauti jų vertybėms;
- besimokantieji išmoks atpažinti vertybių konfliktus;
- išmoks spręsti problemas ir pasiūlys būdų, kaip išvengti vertybinių konfliktų.

Šaltinis: <https://www.financegurukul.in/what-is-time-value-of-money/>

Prielaidos

Skirtingas vertybes turi ne tik skirtingų kultūrų žmonės. Kartais įvairių vertybių gali būti ir tarp tos pačios kultūros asmenų. Visi patyrėme situacijų, kai buvome spaudžiami eiti į kompromisus dėl savo vertybių, tokių kaip darbas, šeima, religija, poilsis ir kt.

Šiame vaidmenų žaidime dalyvių bus prašoma daryti spaudimą vieni kitiems, siekiant patikrinti gebėjimą atpažinti vertybių konfliktus, spręsti problemas ir pasiūlyti būdų, kaip tokių konfliktų išvengti.

Simuliacijos santrauka

- Padalykite dalyvius į tris grupes.
- Paprašykite C grupės išeiti iš kambario.
- Dalyviai iš A ir B grupių suporuojami. Jiems duodama žemiau pateikta slapta instrukcija.
- Kai jie perskaito instrukciją, mokymų vedėjas apsimeta, kad keičia planą, ir pasako C grupės dalyviams, kad jie prisijungs prie esamų porų. Taip sukuriamos grupelės po 3 žmones.
- Kiekviena grupė stengiasi susitarti dėl susitikimo laiko.
- Mokymų vedėjas atskleidžia slaptus nurodymus C grupei. Visi dalyviai susirenka palyginti savo patirties.

Aptarimas

Instruktorius atskleidžia slaptus nurodymus, duotus C grupei. Visi dalyviai susirenka palyginti ir sugretinti savo patirties. Kai visi dalyviai sueis į vieną grupę, paklauskite:

1. (C grupės dalyvių):
  - a. Kokia buvo jūsų patirtis?
  - b. Kokios vertybės nesutapo, pvz., darbas, šeima, religija, poilsis ir kt.?
  - c. Kaip jautėtės spaudžiamas nepaisyti savo vertybių?
2. (visų dalyvių):
  - a. Kaip C dalyvio vertybės dera su projektu?
  - b. Kokias situacijas esate patyrę, kai jūsų vertybės nesutapo su kitų ir dėl to jautėte išorinį spaudimą?
  - c. Kokias strategijas galite pasiūlyti, kad išvengtumėte vertybinių konfliktų?

Vertybių metas

Spalta instrukcija A ir B grupių dalyviams

Pasakykite dalyviui C, kad kartu dirbsite prie kokio nors projekto, pavyzdžiui, tyrinėsite kitos šalies kultūrą. Taigi, turėsite reguliariai susitikti. Paklauskite dalyvio C, kada jis (ji) gali susitikti, o dar svarbiau – kada jis (ji) užsiėmęs (-usi). Būtinai pasiteiraukite apie darbo dienas, savaitgalius, vakarus, bet kurią savaitės dieną nuo 6 iki 23 val. ir t. t.

Sužinoję, kada dalyvis C gali susitikti, A ir B dalyviai praneša, kad jie gali susitikti tik tuo metu, kai dalyviui C yra neparankiausia. Būkite konkretūs ir realistiški – pvz., sekmadienį 7 val. ryto. Įtraukite dalyvį C, bet likite užsispyrę ir nepalenkiami. Diskusiją tęskite kuo ilgiau, kol:

- a) dalyvis C sutinka su jūsų prašymu,
- b) dalyvis C atsisako toliau diskutuoti arba
- c) mokymų vedėjas nusprendžia, kad vaidmenų žaidimas baigtas.

☐ Sužinokite daugiau

Šio ir daugybės kitų kitų vaidmenų žaidimų šaltinis:

https://www.trainingabc.com/product_files/P/Cultural_Awareness.pdf

Atvejo analizės ir simuliacijos įvertinimas

Ar sutinkate su žemiau pateiktais teiginiais.

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
1 Atvejo analizė					
1.1 Atvejo analizėje aprašyta situacija buvo aktuali.	☐	☐	☐	☐	☐
1.2 Atvejo analizės turinys buvo organizuotas ir lengvai sekamas.	☐	☐	☐	☐	☐
1.3 Siūlomas sprendimas ir atvejo analizėje aprašytos alternatyvos buvo aktualios.	☐	☐	☐	☐	☐
1.4 Atvejo analizė gali būti naudinga mano darbe.	☐	☐	☐	☐	☐
2 Simuliacija					
2.1 Simuliacijos tikslai buvo aiškiai apibrėžti.	☐	☐	☐	☐	☐
2.2 Simuliacijos tikslai buvo pasiekti.	☐	☐	☐	☐	☐
2.3 Simuliacijos turinys buvo organizuotas ir lengvai sekamas.	☐	☐	☐	☐	☐
2.4 Simuliacijos patirtis gali būti naudinga mano darbe.	☐	☐	☐	☐	☐

Atvejo analizė ir simuliacijos formaliojo suaugusiųjų švietimo institucijose Graikijoje

▣ Apšilimas

1. Ar žinote, kuo skiriasi formalusis ir neformalusis ugdymas?
2. Ar manote, kad mokymo tvarka turi būti pritaikyta pagal ugdytinių amžių ir kultūrinės ypatybės?
3. Ar sutinkate, kad norint greičiau įsilieti į vietos visuomenę būtina mokytis apie priimančios šalies kultūrinės ir istorines problemas?

▣ Atvejo analizė. Suaugusiųjų švietėjų mokymas apie graikų kultūrą ir tradicijas internetu

Ižanga

Kalbant apie klausimus, susijusius su tautos kultūra ir tradicijomis, mokytojai turi gebėti pateikti teisingą informaciją apie istoriją, šalies geografines ypatybes, pagrindines gyventojų profesines veiklas, vietinę muziką, šokius, patiekalus, tradicijas ir kt. Visa tai yra kultūrinės ir tradicinės tautos ypatybės.

Mokydami minėtų dalykų, mokytojai turi praturtinti mokymo veiklas audiovizualine medžiaga, kad užsiėmimai būtų įdomesni suaugusiems besimokantiems.

Kontekstas

Pastaruosius kelerius metus į Graikiją migruoja žmonės iš daugelio skirtingų kultūrų ir religijų, dauguma jų planuoja likti Graikijoje ir pradėti naują gyvenimą. Kad greičiau ir geriau įsitrauktų į vietos visuomenę, jie, be kita ko, turi būti supažindinti su graikų kultūra ir įvairiose Graikijos vietose puoselėjamomis tradicijomis.

Formaliojo ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo paslaugų teikėjų vaidmuo yra labai svarbus suaugusiems migrantams.

Savo organizacijoje vedėme kursus 12 suaugusiųjų. Keturi buvo iš centrinės ir Šiaurės Afrikos šalių, keturi iš Sirijos ir keturi iš Europos šalių (Bulgarijos, Rumunijos ir Albanijos).

Pirmojo susitikimo metu jie prisistatė.

Visi dalyviai buvo teigiamai nusiteikę ir pristatė save, savo šeimą ir namus (šio pristatymo trukmė apie 90 min.).

Mokytojas trumpai pristatė kurso temą ir tikslus (Graikų kultūra ir tradicijos) bei atsakė į grupės klausimus (trukmė – apie 30 min.).

Užsiėmimo pabaigoje dalyvių buvo paprašyta namuose raštu atsakyti į šiuos klausimus:

- kodėl pasirinko Graikiją,
- kokie yra jų artimiausios ateities planai.

Šiuos namų darbus jie turėjo pateikti mokytojui per susitikimą po savaitės.

Tačiau studentai iš Afrikos neatliko užduoties ir atsisakė daryti bet kokias kitas užduotis raštu, nors grupės veikloje dalyvavo aktyviai.

Mokinių buvo paprašyta išreikšti nuomonę ir pageidavimus apie nuotolinį mokymąsi naudojant namų kompiuterį ar mobiliuosius telefonus ir hibridinį mokymo(si) būdą (derinant gyvus užsiėmimus su nuotoliniais).

Visi nusprendė, kad labiau tiktų antrasis variantas – hibridinis mokymas(is). Jie klausinėjo detalių ir prašė, kad kito gyvo susitikimo metu mokytojas padėtų jiems geriau organizuoti nuotolinio mokymo(si) dalį.

Pagrindinės problemos

1 problema – skirtingi anglų kalbos supratimo lygiai.

1 problemos sprendimas – mokytojas paprašė geriausiai angliškai kalbančio dalyvio padėti mažiau pažengusiems kolegoms ir išversti diskusijas bei visus susijusius tekstus ir klausimynus.

2 problema – skirtingi etninių grupių bendravimo būdai.

2 problemos sprendimas – tai buvo sunkiausiai sprendžiama problema. Mokytojas paaiškino visiems dalyviams, kad kiekvieno žmogaus etninė kilmė apibrėžia ir lemia jo asmeninį elgesį ir bendravimo su kitais būdus – tai yra visiškai normalu. Jis taip pat paaiškino, kad, kadangi jie nusprendė įsitraukti į kitokią visuomenę, turi stengtis keistis ir pritaikyti savo įpročius prie priimančios bendruomenės įpročių.

3 problema – nusprendę dalyvauti mokymuose dalyviai turėjo daug įvairių lūkesčių.

3 problemos sprendimas – mokytojas paaiškino, kad mokymo programą ir mokymo veiklas kuria patyrę andragogai daugianacionalinei ir daugiakultūrei auditorijai, siekdami patenkinti visų grupių lūkesčius. Taigi jis patarė nekritikuoti mokymų nuo pat pradžių, o pasistengti būti lankstesniems ir vėliau aptarti, ar programa atitinka jų lūkesčius.

4 problema – skirtinga patirtis naudojant mobiliąsias programėles.

4 problemos sprendimas – kai mokytojas suprato, kad dalyvių gebėjimas naudotis technologijomis labai skiriasi, nusprendė kurso pabaigoje skirti daugiau laiko mažiau patyrusiems, kad padėtų jiems įgyti bent minimalų skaitmeninį raštingumą.

Pagrindiniai teigiami aspektai

Pagrindiniai teigiami aspektai, išryškėję per mokymus ir įvardyti anketoje, kurią dalyviai pildė mokymų pabaigoje:

- entuziazmas, kurį jie išreiškė supratę, kaip kurso turinys padės jiems įsilieti į vietos visuomenę,
- labai draugiška atmosfera,
- santykiai, kuriuos užmezgė su mokytoju,
- daug pagalbinės mokymo medžiagos (CD, vaizdo įrašai, knygos ir kt.),
- naudingos nuorodos, kur galėtų rasti atnaujintą informaciją.

Kad dalyviai geriau suprastų kultūrinius ir etninius skirtumus, mokytojas pabaigoje surengė atsisveikinimo renginį su vietiniu maistu, tradicine muzika ir šokiais.

Pagrindinis mokymo programos privalumas buvo gerų santykių tarp besimokančiųjų tąsa. Jie nusprendė ir toliau susitikti kiekvieno mėnesio pirmąjį pirmadienį, kad pasidalytų informacija apie gyvenimą svečioje šalyje ir pasiūlytų sprendimus, pagerinsiančius gyvenimo kokybę.

Alternatyvos

Siekiant išvengti neigiamų incidentų per mokymus, mokytojas:

- turėtų būti susipažinęs su etniniais dalyvių skirtumais;
- turėtų būti pasirengęs pritaikyti mokymo veiklas pagal dalyvių poreikius;
- turėtų pasiūlyti papildomo laiko mokymuisi tiems dalyviams, kuriems reikia daugiau pagalbos.

Siūlomi sprendimai

Atsižvelgdami į savo patirtį įgyvendinant daugianacionalines ir daugiakultūres mokymo veiklas bei norą siekti geresnių rezultatų, siūlome:

- nustatyti labai griežtus mokymų vedėjų atrankos kriterijus;
- sukurti labai lengvą ir draugišką mokymo medžiagą besimokantiejiems;
- labai aiškiai aprašyti dalyvių pareigas ir teises per mokymus;
- parengti griežtas ir aiškias instrukcijas mokymų vedėjams, kad būtų išvengta bet kokios diskriminacijos (dėl lyties, odos spalvos, amžiaus ir kt.).

Rekomendacijos

Baigę kursą „Graikijos kultūra ir graikų tradicijos migrantams ir pabėgėliams“, išanalizavę panašius Graikijoje ir kitose šalyse vykdomus kursus neformaliojo suaugusiųjų švietimo srityje bei surinkę gerosios praktikos pavyzdžių apie panašią veiklą kitose šalyse, galime teigti, kad beveik visais atvejais naudojama metodika yra daugmaž tokia pati, taip pat ir aspektai, kuriuos turi peržiūrėti kursų organizatoriai ir mokymų vedėjai.

Taigi mes rekomenduojame atlikti šiuos veiksmus:

- iš anksto išsiaiškinti mokymų dalyvių tautybes ir jų kultūrinės ypatybes;
- vengti bet kokios diskriminacijos;
- padėti visiems dalyviams ir pasiūlyti papildomą pagalbą tiems, kuriems jos reikia;
- sukurti draugišką aplinką tarp besimokančiųjų.

Pagalvokite ir padiskutuokite:

Kokie yra teigiami ir neigiami nuotolinio ir tiesioginio mokymo(si) aspektai?

Kokie pagrindiniai sunkumai kyla mokant daugiakultūros grupes?

▣ Atsakykite į klausimus

1. Jei nuo pat pradžių būtumėte žinoję, su kokiais sunkumais susidursite mokydami daugiakultūrę grupę, ką būtumėte pakeitę savo mokymo metodikoje?
2. Ar per užsiėmimus būtumėte darę ką nors kitaip?
3. Su kokia etnine grupe jums buvo sunkiausia bendrauti ir su kokia lengviausia?

▣ Pagalvokite

- Ar manote, kad geriau naudoti tradicinius mokymo būdus ar diegti skaitmenines programėles mokant daugiakultūros ir daugianacionalines grupes?
- Kuri etninė grupė geriau reagavo į jūsų mokymus?
- Ar besimokantiejiems buvo įdomu sužinoti apie Graikijos kultūrą ir tradicijas?

▣ Sužinokite daugiau

Nuorodos į visus paminėtus šaltinius ir papildomą medžiagą:

- <https://www.greeka.com/greece-culture/traditions/>
- <https://www.mfa.gr/missionsabroad/en/about-greece/history-and-culture/culture.html?page=8>
- <https://www.greeka.com/greece-culture/>
- <https://www.discovergreece.com/travel-ideas/cover-story/traditions-greece>
- <https://www.definitelygreece.com/greek-traditions/>
- <https://gr.pinterest.com/greekacom/traditions-in-greece/>

- <https://theculturetrip.com/europe/greece/articles/11-cultural-festivals-on-the-greek-islands-to-know-about/>
- <https://www.novinite.com/articles/115027/Greek+Culture+and+Traditions+-+Where+the+West+Meets+the+East>
- <https://www.greecetravel.com/holidays/>
- <https://www.everyculture.com/Ge-It/Greece.html>

Vaizdo įrašai:

- <https://www.youtube.com/watch?v=Rhh0dEFm678>
- <https://www.youtube.com/watch?v=EPOQuKs-uDE>
- <https://www.youtube.com/c/greece/videos>
- <https://www.youtube.com/watch?v=6bDrYTXQLu8>
- <https://www.youtube.com/watch?v=W8SxfUmgEjl>
- <https://www.youtube.com/watch?v=0xrLnFfIYGY>
- <https://www.youtube.com/watch?v=7ms-xaTeLt4>
- <https://www.youtube.com/watch?v=jKEF1HTVRPA>

▣ Simuliacija. Skirtingi žmonės, skirtingos kultūros, skirtingos tradicijos

Laikas: 60–75 minutės

Dalyvių skaičius: 12 dalyvių, padalyti į 3 grupes (kiekviena grupė turi turėti kuo daugiau panašių savybių).

Priemonės:

- knygos;
- CD ir vaizdo įrašai;
- CD grotuvas, vaizdo grotuvas, kompiuteris.

Tikslai:

- didinti studentų domėjimąsi priimančios šalies kultūra ir tradicijomis;
- priimti skirtumus tarp žmonių;
- didinti tarpusavio supratimą;
- didinti IKT programų naudojimą;
- atrasti naujus informacijos šaltinius.

Simuliacijos santrauka

- 1) Dalyviai bus suskirstyti į 3 grupes po 4.
- 2) Kiekviena grupė 30 minučių dirbs prie atskirų stalų, rinkdama informaciją pagal instrukciją, naudodama atitinkamą pateiktą medžiagą.
- 3) Po 30 minučių visos grupės susitiks. Po vieną atstovą iš kiekvienos grupės pristatys savo grupės surinktą informaciją (ne ilgiau nei 10 minučių).
- 4) Mokymų vedėjas apibendrins 3 pristatymus.
- 5) Besimokantieji pakomentuos procesą.

6) Mokymų išvada, parengta mokymų vedėjo ir patvirtinta dalyvių, bus išplatinta kiekvienam besimokančiajam.

Aptarimas

Susitikę visi dalyviai keičiasi ankstesnės veiklos patirtimi.

- 1) Kaip jie paskirstė laiką užduočiai atlikti?
- 2) Ar buvo lengva parengti ir pristatyti ataskaitą?
- 3) Kaip ketina panaudoti informaciją, kurią gavo užduoties pabaigoje?
- 4) Ar ši mokymosi veikla buvo naudinga?

▣ Sužinokite daugiau

Nuorodos į visus paminėtus šaltinius ir papildomą medžiagą:

- <https://www.theacropolismuseum.gr/en>
- http://www.visitgreece.gr/en/culture/museums/acropolis_museum
- <https://www.athensguide.com/plaka.html>
- <https://theculturetrip.com/europe/greece/articles/the-top-7-things-you-must-do-in-plaka-athens/>
- <https://foursquare.com/top-places/athens/best-places-live-music>

Vaizdo įrašai:

- <https://www.youtube.com/watch?v=B8Z6BXJWBf0>
- <https://www.youtube.com/watch?v=8KAOC26Vzs8>
- <https://www.youtube.com/watch?v=WtYQBkyfb9A>
- https://www.youtube.com/watch?v=OPV_I_HXZt0

▣ Atvejo analizės ir simuliacijos įvertinimas

Ar sutinkate su žemiau pateiktais teiginiais.

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
1 Atvejo analizė					
1.1 Atvejo analizėje aprašyta situacija buvo aktuali.	☐	☐	☐	☐	☐
1.2 Atvejo analizės turinys buvo organizuotas ir lengvai sekamas.	☐	☐	☐	☐	☐

1.3	Siūlomas sprendimas ir atvejo analizėje aprašytos alternatyvos buvo aktualios.	☐	☐	☐	☐	☐
1.4	Atvejo analizė gali būti naudinga mano darbe.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Simuliacija					
2.1	Simuliacijos tikslai buvo aiškiai apibrėžti.	☐	☐	☐	☐	☐
2.2	Simuliacijos tikslai buvo pasiekti.	☐	☐	☐	☐	☐
2.3	Simuliacijos turinys buvo organizuotas ir lengvai sekamas.	☐	☐	☐	☐	☐
2.4	Simuliacijos patirtis gali būti naudinga mano darbe.	☐	☐	☐	☐	☐

Atvejo analizė ir simuliacijos neformaliojo suaugusiųjų švietimo institucijose Ispanijoje

▣ Apšilimas

Ispanija dėl šeiminių įsipareigojimų yra EBPO sąrašo apačioje suaugusiųjų švietimo srityje.

Kitos kliūtys yra per didelis užimtumas darbe, brangios studijos arba stojimo reikalavimų neatitikimas.

Lankomumui įtakos turi darbovietės paramos trūkumas, tai, kad kursai siūlomi netinkamu laiku ar nepatogioje vietoje, arba atsiranda kažkas netikėto, trukdančio tęsti mokymąsi.

Ispanija priėmė daug imigrantų, kurių įgūdžiai buvo per menki norint įsidarbinti.

Suaugusiųjų švietimo padėtis Ispanijoje 2020 m. šiek tiek pablogėjo. Daugiausia įtakos tam turėjo COVID-19 pandemija. Tai rodo, kad besimokantys suaugusieji turi mažai skaitmeninių įgūdžių, todėl labai svarbu, kad IKT ir kitos skaitmeninės technologijos būtų prieinamos visiems.

▣ Atvejo analizė. Kaip skaitmeninė atskirtis veikia suaugusiųjų migrantų švietimą Ispanijoje

Įvadas

- Skaitmeninė atskirtis paliečia suaugusiuosius, kurie vis dar neturi prieigos prie interneto ar stokoja pagrindinių skaitmeninių įgūdžių.
- Judumo apribojimai privertė juos mokytis ar dirbti namuose, todėl elektroniniai prietaisai tapo būtinais priemonėmis.
- Tačiau problema yra ne tik įrangos trūkumas. Per karantiną paaiškėjo, kad darbo kompiuteriu įgūdžiai reikalingi kaip niekada anksčiau.
- Visos šios problemos dar aštresnės, kalbant apie suaugusius imigrantus.

Kontekstas

- Neseniai ne pelno siekianti organizacija, teikianti konsultacijas ir paslaugas imigrantams ir pabėgėliams Ispanijoje, atliko tyrimą, kuriuo nustatė, kad skaitmeninė atskirtis turi svarbių pasekmių svečiose šalyse gyvenantiems užsieniečiams.
- Viena vertus, imigrantai gali naudotis skaitmeninėmis priemonėmis, kad sumažintų socialinę nelygybę.
- Tačiau naujosios technologijos gali sustiprinti esamą nelygybę ar net kurti naujas diskriminacijos formas.
- Tyrime pabrėžiama rizika, susijusi su netikromis naujienomis, turinčiomis ksenofobinio ir rasistinio turinio. Dezinformacija ypač žaloja visuomenę. Ji ima skleisti išankstinius nusistatymus ir didina diskriminaciją.
- Skaitmeninės atskirties poveikis jaučiamas daugelyje sričių, pavyzdžiui, švietime, darbo paieškos galimybose, bendravime, informacijos apie sveikatą prieinamume, bendruomenės įtraukime ir pan.
- Ispanijos neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigoms tenka susidurti su šios skaitmeninės atskirties pasekmėmis, taip pat su kitomis problemomis, kylančiomis dėl besimokančiųjų laiko trūkumo, motyvacijos stokos, nepakankamos kalbinės kompetencijos ir sunkumų suformuoti homogeniškas grupes.

Pagalvokite ir padiskutuokite:

- Ar egzistuoja skaitmeninė atskirtis?
- Kas sukėlė skaitmeninę atskirtį?
- Ar galite pateikti keletą skaitmeninės atskirties pavyzdžių?
- Ką labiausiai veikia skaitmeninė atskirtis?
- Kokias problemas kelia skaitmeninė atskirtis?
- Kaip skaitmeninė atskirtis veikia imigrantus?
- Kokia yra skaitmeninė suaugusiųjų švietimo atskirtis?
- Kokios skaitmeninės atskirties ypatybės daro ją didele neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigų problema?

Alternatyvos, siūlomi sprendimai

- Neformaliojo suaugusiųjų švietimo institucijos turėtų mažinti skaitmeninės atskirties poveikį suaugusiems imigrantams.
- Mokytojams nereikia laukti ir stebėti, kaip mokiniai kovoja dėl prieigos prie kompiuterio už mokymo centro ribų.
- Pirmas žingsnis – suprasti problemą; tai reiškia, kuo anksčiau išsiaiškinti, kokią prieigą prie technologijų turi kiekvienas besimokantis už klasės ribų.
- Taip pat galima rengti pamokų planus, atsižvelgiant į blogą prieigą. Kiekvieno besimokančiojo ir kiekvienos grupės galimybės ir mokymosi stiliai yra skirtingi, todėl mokytojai jau žino, kad reikia individualizuoti užduotis, kad jos atitiktų šią įvairovę.
- Skaitmeninio raštingumo mokymas. Jei besimokantieji turi žemesnį skaitmeninį raštingumą, mokytojai gali tai išspręsti, įtraukdami skaitmeninį etiketą į užduotis klasėje, net jei užsiėmimų tema nėra tiesiogiai susijusi su technologijomis.
- Pagalba teikiant prieigą. Mokytojai neturėtų galvoti, kad mažiau galimybių turintys besimokantieji žino savo galimybes ir kaip gali panaudoti turimus išteklius trūkumams kompensuoti. Mokytojai turi pateikti mokiniams informaciją apie biblioteką ir pamokyti, kaip maksimaliai išnaudoti namuose turimas technologijas.

Rekomendacijos

- Būtina turėti nemokamų prieigos taškų, suteikiančių tiek interneto ryšį, tiek kompiuterius, kad tie, kurie neturi įrangos namuose, vis tiek galėtų pasiekti skaitmeninį pasaulį.
- Atkreipti dėmesį į imigrantus, kurie reikšmingai prisidėjo prie naujų technologijų kūrimo. Tai gali paskatinti tuos, kurie tapatinasi su šiomis grupėmis, prisijungti prie skaitmeninio pasaulio.
- Skaitmeninių kompetencijų seminarai gali mažinti nelygybę.
- Neformaliojo suaugusiųjų švietimo institucijos gali atlikti svarbų vaidmenį stiprindamos kritišką požiūrį į internetinį turinį ir skatindamos žmones atskirti patikimus informacijos šaltinius ir kovoti su dezinformacija.

- Svarbu, kad mes visi, pilietinė visuomenė, IKT specialistai, mokymo centrų personalas, švietėjai, vyriausybės nariai, NVO sektorius ir technologijų įmonės susitelktume, siekdami mažinti nelygybę ir užtikrinti, kad žmonės turėtų lygias galimybes naudotis internetu.

▣ Atsakykite į klausimus

1. Kaip skaitmeninė atskirtis veikia neformaliojo suaugusiųjų švietimo institucijas?
2. Kokių žingsnių gali imtis mokytojai, kad panaikintų skaitmeninę atskirtį?
3. Ar suaugusiųjų švietėjai yra pasirengę susidoroti su mokinių skaitmenine atskirtimi?
4. Kaip skaitmeninė atskirtis veikia suaugusiųjų švietimą skurdesniuose rajonuose?
5. Kaip skaitmeninė atskirtis veikia visuomenę?
6. Kaip skaitmeninė atskirtis veikia besimokančiuosius kaip pasaulinės bendruomenės piliečius?
7. Kodėl skaitmeninė lygybė yra svarbu?
8. Koks yra geriausias būdas mažinti skaitmeninę atskirtį?

▣ Pagalvokite

- Pagalvokite apie tai, kad pinigai, kalba, išsilavinimas ir infrastruktūra kuria atotrūkį tarp tų, kurie turi prieigą prie informacinių technologijų ir tų, kurie to neturi.
- Ar skaitmeninė atskirtis didėja ar mažėja?
- Kaip amžius ir lytis prisideda prie skaitmeninės atskirties?
- Kaip skurdas prisideda prie skaitmeninės atskirties?
- Kaip skaitmeninė atskirtis kuria naujų iššūkių visuomenėje?
- Kaip skaitmeninė atskirtis veikia ekonomiką?
- Kokių veiksmų galime imtis, kad panaikintume skaitmeninę atskirtį?
- Kam naudinga skaitmeninė atskirtis?

▣ Sužinokite daugiau

Nuorodos į visus paminėtus šaltinius ir papildomą medžiagą:

- https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-79_en
- <https://countryreport.eaea.org/spain>
- <https://www.maqisnet.com/2019/06/espana-a-la-cola-de-ocde-en-educacion-de-adultos-por-culpa-de-las-cargas-familiares/>
- <https://www.lavananguardia.com/vida/formacion/20200616/481813246528/ofimatica-competencia-digital-basica-brecha-digital-herramientas-programas.html>
- <https://observatory.tec.mx/edu-news/digital-divide-older-adults>
- <https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/divides-impact-of-the-digital-divide-on-the-foreign-population>
- <http://www.digitaldividecouncil.com/the-impacts-of-digital-divide/>
- <http://www.digitaldividecouncil.com/top-five-digital-divide-solutions/>
- <https://www.powerschool.com/resources/blog/teachers-can-narrow-digital-divide-classrooms/>

Vaizdo įrašai:

- *The Digital Divide: Impact on Education*
<https://www.youtube.com/watch?v=ounC6NHCu0k>
- *Closing the Digital Divide: 5 Digital Literacy Strategies to Help Adult Learners*
<https://www.youtube.com/watch?v=T8CLlqsqDIw>
- *Education continuity in Spain during the COVID-19 crisis*
<https://www.youtube.com/watch?v=IMpwz75XBRQ>

Šaltinis: <https://www.newsclick.in/Digital-Divide-JU-Professor-Declines-Late-Answer-Scripts-Student-Caused-Mental-Trauma>

▣ Simuliacija. Pagalba Minorijai

Laikas: 90–120 minučių

Dalyviai: 2 grupės po 4–6 žmones

Priemonės Minorijos žmonėms:

- instrukcija Minorijos žmonėms (dalomoji medžiaga);
- medžiaginės baltos rankų juostos (po vieną asmeniui);
- 1 mažas laikraštis;
- 1 mažas pirkinių krepšys;
- 15 žalvarinių tvirtinimo detalių;
- 1 kamuolys virvės;

Priemonės Madžiorijos žmonėms:

- instrukcija Minorijos ir Madžiorijos žmonėms (dalomoji medžiaga);
- prabangios rankų juostos iš puošnaus audinio (po vieną asmeniui);
- spalvotas popierius;
- 40 popierinių servetėlių;
- 2 ritinėliai lipnios juostos;
- 2 ritinėliai maskavimo juostos;
- 4 žirklys;
- dėžutė su užrašu „Pagalba iš užsienio“;
- popierius konferencijų lentai.

Tikslai:

- besimokantieji išmoks stebėti ir apibūdinti elgesį;
- išsiugdys supratimą, kaip jų kultūrinės vertybės įtakoja požiūrį į kitas grupes;
- supras, kad pašaliniai asmenys neturėtų primesti savo būdų kitiems žmonėms.

Kontekstas

Kaip gali skirtumai skatinti išankstinį nusistatymą?

Kaip galima sumažinti fanatiškumą?

Šios problemos buvo analizuotos pasitelkus simuliaciją, kurią sukūrė Robertas Kohlsas ir Johnas Knightas. Simuliacija vadinama **Minorija-Madžiorija**. Kaip ir daugelis tarpkultūrinių simuliacijų, ji turi keturis etapus: (1) įžangą, (2) veiklą grupės viduje, (3) grupių tarpusavio sąveiką ir (4) apibendrinimą-refleksiją.

Dalyviai gauna garsiojo „Plėšiko urvo“ eksperimento apžvalgą. Svarbiausia, kad konfliktą tarp grupių būtų galima sumažinti bendradarbiaujant ir siekiant bendrų tikslų.

Mokytojas pateikia bendras laiko ribas ir trumpą istorinę apžvalgą apie šią simuliaciją.

Simuliacija kelia daug įdomių klausimų apie tai, kaip simuliacija gali (arba negali) didinti supratimą apie tarpkultūrinės problemas. Paskutinis dalykas, kurį verta apsvarstyti, yra skirtumas tarp vaidmenų žaidimų, simuliacijų ir diskusijų.

Ši simuliacija buvo sukurta tam, kad dalyviai patirtų diskriminaciją ir atstūmimą. Ji kelia skaudžių emocijų. Kartais kai kurie dalyviai geba veiksmingai valdyti kylantį pyktį ar nusivylimą.

Simuliacija geriausiai veikia, jei dalyviai geba įsitraukti į tarpgrupinės sąveikos etapą, o paskutinėje fazėje atsiriboti nuo savo vaidmenų. Ne visi dalyviai moka lengvai keisti vaidmenis. Šia prasme simuliacija yra geras būdas pažvelgti iš šono, nes ji reikalauja, kad dalyviai apdorotų informaciją įvairiais būdais.

Aptarimas

Maždaug po 30 min. surengiamas trumpas aptarimas. Klasikiniai simuliacijos aptarimo klausimai yra šie:

1. „Koks jausmas buvo būti X kultūroje?“
2. „Kaip supratote Y kultūrą?“

Paklauskite kiekvienos grupės, ar jie susitarė, ar ne, ir koks buvo susitarimas. Jei grupė nesusitarė, paklauskite, kodėl to nepadarė.

Tada užduokite šiuos klausimus:

3. Madžiorijos žmonėms: kaip jautėtės dėl mažumų ir dėl to, kad jie susitaikė su savo padėtimi?
4. Madžiorijos žmonėms: kokių kultūrinių skirtumų pastebėjote diskusijoje?
5. Minorijos žmonėms: kaip jautėtės dėl daugumos ir jų požiūrio?
6. Minorijos žmonėms: kokie jų veiksmai jums atrodė įžeidžiantys?
7. Ką pastebėjote atlikdami užduotį?
8. Ko išmokote?
9. Kokie yra tokios užduoties kaip ši padariniai realiame pasaulyje?

Pastebimi įvairūs atsakymai ir aptariami galimi šios simuliacijos pritaikymo būdai. Mokymų vedėjai surašo dalyvių komentarus lentoje. Saujelė žmonių iš kiekvienos kultūros yra kalbūs, o kai kurie nori tylėti ir tiesiog stebėti. Vaizdo įrašų, skirtų mokymui apie rasizmą ir diskriminaciją, sąrašas gali būti išplatintas simuliacijos pabaigoje.

Simuliacijos santrauka

1. Padalinkite dalyvius į dvi mažas grupes po 4–6 žmones.
2. Duokite abiem grupėms tokius nurodymus: tai tarpkultūrinės komunikacijos užduotis, vadinama Pagalba Minorijai“. Duosime jums viską, ko prireiks šiai užduočiai atlikti.
3. Viena grupė įvardijama kaip Minorijos gyventojai, o antroji – kaip Madžiorijos gyventojai. Paprašykite kiekvienos grupės narių užsidėti raiščius, kurie leistų atpažinti, kas jie yra.
4. Atskirkite Minorijos ir Madžiorijos gyventojus. Duokite laiko kiekvienai grupei perskaityti instrukcijas ir susipažinti su užduotimi. Trumpai pristatykite Minorijos ir Madžiorijos kultūrinius aspektus, kuriuos jie turi parodyti.
5. Pakvieskite abi grupes ir pradėkite simuliaciją.
6. Po simuliacijos apibendrinkite prašydami kiekvienos grupelės atskleisti, ar jie susitarė, ar ne.
7. Užduokite diskusijos klausimus.

Pagalba Minorijai

Madžiorijos gyventojai

Jūs esate laimingi Madžiorijos piliečiai. Šalies technologijos, gamtos išteklių ir turtai daro ją nepralenkiamą šiuolaikiniame pasaulyje. Jūsų žmonės išsprendė ankstesnių amžių rykštes: epidemijas, badą, ribotą gamybą, neraštingumą ir kt. Žmonės jūsų šalyje mažai nerimauja dėl išlikimo, daugiau nerimo jiems kelia galimybių ir pasirinkimų gausa.

Deja, kitoms šalims pasisekė kur kas mažiau. Daugelis žmonių jūsų šalyje nerimauja dėl sunkios padėties: vieni jaučiasi kalti, kad turi tiek daug, o kiti – tiek mažai; kiti nesuvokia, kad pasaulis nebebus saugus, jei išliks dabartinis technologijų, išteklių ir medžiagų disbalansas; kai kuriuos neramina poreikis ieškoti naujų rinkų savo gaminiams, o tai padėtų ir besivystančioms šalims, ir jūsų šaliai. Dėl nuoširdaus susirūpinimo ir iš idealizmo pasisiūlėte vykdyti j mažą nežinomą šalį.

Ta šalis yra neturtinga, neišsivysčiusi. Ten gausu kontrastų: turtas ir nepriteklius, dailiai apsirengę vadovai ir badaujantys elgetos, nauji pastatai ir lūšnos, akiniuotas profesorius ir neraštingi kaimo žmonės. Už pliušinio fasado bado, ligų ir nedarbo statistika pasakoja tikrąją istoriją. Ta šalis yra nauja tarp pasaulio tautų, o jos vadovai ir politikos formuotojai nepatyrę. Dažnai atrodo, kad viskas daroma pagal užgaidą ir mažai galvojama apie pagrindinius šalies poreikius.

Šaliai reikia daug ko. Jai sunku išgyventi šiuolaikiniame pasaulyje. Pagrindinis poreikis – paskirstyti išteklius ten, kur didžiausias poreikis. Antra, šaliai reikia ir kitų išteklių. Trečia, jiems reikia techninės pagalbos ir užsienio investicijų, kad įsitikintų, jog tai, ką stato, patvaru, ir tai, ką turi, bus tinkamai panaudota.

Prieš „atvykdami“ į tą šalį turite 10 min. susiplanuoti, kaip padėsite. Tikimasi, kad atvykę padėsite suplanuoti didelį projektą, kuris bus naudingas šaliai, ir padėsite įgyvendinti tą planą naudodami turimas medžiagas.

Atminkite, būsite vertinami pagal gebėjimus.

1. Padėkite jiems iš naujo nustatyti poreikius atitinkančius prioritetus.
2. Padėkite protingai naudoti jūsų atgabentas medžiagas.
3. Patarkite dėl statybos ir suteikite techninę pagalbą dėl projekto.

Pagalba Minorijai

Minorijos gyventojai

Esate Minorijos šalies gyventojai. Ši šalis – labai sena, turinti ilgą istoriją ir turtingą kultūrą. Deja, jūsų šalyje taip ilgai dominavo kitos tautos, kad tik dabar pradėdote atgauti nepriklausomybės ir pasididžiavimo jausmą. Pagaliau sugebėjote išsivaduoti iš šalių, kurios taip ilgai dominavo ir išnaudojo jus, priespaudos.

Deja, viena jus kankinančių problemų yra tai, kad turite tik kelis gamtos išteklius, o kadangi taip ilgai buvote priespaudoje, jums nepavyko nei plėtoti turimų, nei sukurti naujų technologijų, kuriomis galėtumėte pasigaminti naujų išteklių. Skurdas kamuoja šalį, bet jūs išmokote su juo gyventi ir netgi priimti tai kaip įprastą gyvenimo būdą.

Tai jūsų šalies nepriklausomybės sukaktis, ir jūs ieškote tinkamo būdo sužadinti tautos pasididžiavimą savimi: galbūt paminklas, simbolis ar kažkas panašaus. Jūsų užduotis yra pradėti diskutuoti apie tai, koks projektas geriausiai užžiebs pasididžiavimo jausmą, o tada sukonstruoti jį iš turimų medžiagų. Norite kiek įmanoma naudoti vietines medžiagas iš dalies iš pasididžiavimo, bet ir dėl to, kad neturite pinigų kitoms importuoti. Be to, nenorite būti skolingi. Ypač atsargiai žiūrite į dovanas su paslėptais politiniais interesais.

Ką tik gavote pranešimą iš ministerijos, kad per artimiausias dvidešimt minučių iš šalies, vadinamos Madžiorija, atvyks žmonių komanda. Nors niekada neturėjote progos susitikti su Madžiorijos gyventojais, šalis jums gerai žinoma, nes tai viena pirmaujančių šalių pasaulyje. Atrodo, jos ištekliai begaliniai. Jūs esate patenkinti pasiūlymais ir vertinate siūlomą pagalbą, tačiau priešinatės bet kokiam globėjui ir trokštate darbą atlikti patys. Kitos tautos dominavo jūsų šalyje ištisus šimtmečius, todėl dabar įtariai žiūrite į Trojos arklius.

Baigę planuoti turėsite ne daugiau nei 30 min. planui įgyvendinti. Pirmyn!

▣ Sužinokite daugiau

Nuorodos į visus paminėtus šaltinius ir papildomą medžiagą:

- <https://aib.msu.edu/resources/exercisessimulations.asp>
- <https://carla.umn.edu/culture/res/exercises.html>
- <https://www.ufic.ufl.edu/PD/downloads/ici-Activities/Activities,%20Resource%20List.pdf>
- <https://www.tnewfields.info/Articles/minmaj.htm>
- <https://barinafoundation.org.uk/wp-content/uploads/2012/10/InterculturalismHandbook.pdf>
- http://msue.anr.msu.edu/uploads/236/67555/YEA_Issues_book.pdf
- <https://chenetwork.org/dvd/03%20CHE%20TOTs/TOT%201/TOT%201-Electronic%20Version/4-TOT%201%20Electives/3-Extra%20Lessons--DC/Short%20Term%20Missions/Short%20Term%20Missions%20Lessons/Aid%20to%20Minorians%20Exercise.doc>

Vaizdo įrašai:

- Kas yra TARPKULTŪRINĖ SIMULIACIJA? Ką reiškia TARPKULTŪRINĖ SIMULIACIJA?
<https://www.youtube.com/watch?v=pmpEBWoRIk>
- Klasikinė tarpkultūrinė simuliacija – penkios gudrybės
<https://www.youtube.com/watch?v=b-Y5wiSzWIM>
- Simuliacijos neformaliajame ugdyme
<https://www.youtube.com/watch?v=3tikJrB5beo>

Šaltinis: <https://www.emprendedores2020.es/news/4-startups-espanolas-finalistas-programa-inclusion-financiera/>

Šaltinis: <https://www.michaelpage.es/advice/empresas/desarrollo-profesional-y-retenci%C3%B3n-de-talento/alinear-los-empleados-con-los>

Atvejo analizės ir simuliacijos įvertinimas

Ar sutinkate su žemiau pateiktais teiginiais.

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
1 Atvejo analizė					
1.1 Atvejo analizėje aprašyta situacija buvo aktuali.	☐	☐	☐	☐	☐
1.2 Atvejo analizės turinys buvo organizuotas ir lengvai sekamas.	☐	☐	☐	☐	☐
1.3 Siūlomas sprendimas ir atvejo analizėje aprašytos alternatyvos buvo aktualios.	☐	☐	☐	☐	☐
1.4 Atvejo analizė gali būti naudinga mano darbe.	☐	☐	☐	☐	☐
2 Simuliacija					
2.1 Simuliacijos tikslai buvo aiškiai apibrėžti.	☐	☐	☐	☐	☐
2.2 Simuliacijos tikslai buvo pasiekti.	☐	☐	☐	☐	☐
2.3 Simuliacijos turinys buvo organizuotas ir lengvai sekamas.	☐	☐	☐	☐	☐
2.4 Simuliacijos patirtis gali būti naudinga mano darbe.	☐	☐	☐	☐	☐

Atvejo analizė ir simuliacijos formaliųjų suaugusiųjų švietimo institucijose Italijoje

▣ Apšilimas

- Kur Italijoje yra Kalabrijos regionas? Italijos šiaurėje ar pietuose?
- Koks buvo senasis Kalabrijos regiono pavadinimas?
- Ar kada nors girdėjote apie vadinamąjį Riačės modelį?

„Mūsų istorija maža, bet tai gali būti žingsnelis kitokio pasaulio link“, Mimmo Lucano, Riačės meras

▣ Atvejo analizė. Riačės modelis

Šaltinis: <https://www.udinetoday.it/cronaca/modello-riace-montagna-friulana-pierluigi-di-piazza.html>

Ižanga

- Pagrindinės problemos: imigrantų integracija, gyventojų kaimuose mažėjimas, senųjų tradicijų nykimas ir darbo vietų praradimas.
- „Derybose turime rasti sprendimą, kuris patiktų abiem pusėms, nes niekas nesutiks, kad jis PRIVALO pralaimėti, o kitas PRIVALO laimėti... Abu TURI laimėti! Ši atvejo analizė yra tipiška abipusiai naudinga situacija.

Kadaise egzistavo vadinamoji Didžioji Graikija su iškiliais žmonėmis: **Alcmaeone di Crotone**, šiuolaikinės medicinos tėvu; **Filippu di Medma**, astronomu ir matematiku; **Milone di Crotone**, raumeningiausiu visų laikų sportininku; **Pitagoru**, įvaikintu kalabriečiu, garsiu matematiku ir filosofu; **Zaleucu di Locriu**, pirmuoju šiuolaikinio pasaulio įstatymų leidėju. Didžioji Graikija buvo kelių susipynusių kultūrų rezultatas. Šie žmonės prisidėjo nacionaliniu ir pasauliniu lygiu: **Renatu Dulbeccu**, Nobelio medicinos premijos laureatas; **Umbertu Boccioniu**, kilnus futurizmo

tėvas; **Bernardinu Telesiu**, filosofas ir gamtininkas. Kadise toks buvo Kalabrijos regionas. Tačiau dabar dėl ekonominių krizių, atotrūkio tarp Šiaurės Italijos ir Pietų Italijos bei didžiulio infrastruktūros nepakankamumo imigracijos srautai į Šiaurės Italiją smarkiai sumažėjo. Kažkada buvo Kalabrija, bet dabar jos nebėra. Arba tiksliau pasakius, kažkada buvo Kalabrija ir tik neseniai ji vėl pradėjo įtvirtinti savo tapatybę per tarpkultūriškumą ir integraciją. Mūsų pateikiama atvejo analizė atspindi situaciją, kurioje laimi visi: vietos gyventojai, institucijos, ypač mokyklos, ir imigrantai. Šioje atvejo analizėje puikuoja visame pasaulyje žinomas Riačės modelis ir jo autorius **Domenicas Lucanas**, Riačės meras, 2016 m. žurnalo „Fortune“ įtrauktas į 50 iškilusių pasaulio lyderių.

Riačės modelis pradėtas įgyvendinti 1998 m., kai mažame Kalabrijos miestelyje, Riačėje, išsilaipino du šimtai pabėgėlių iš Kurdistano. Miesto meras įkūrė asociaciją „Città Futura“. Asociacija siekė padėti naujai atvykusiems imigrantams, suteikdavo jiems butus, kuriuos apleido į Šiaurės Italiją emigravę savininkai. Pagrindinis tikslas buvo atgaivinti miestą, kenčiantį nuo spartaus gyventojų skaičiaus mažėjimo. Asociacija „Città Futura“ turėjo tikslą valdyti migrantų prieglobsčio ir integracijos klausimus pagal projektą „Sprar“ (prieglobsčio prašytojų ir pabėgėlių apsaugos sistema). Nuo tada miestelis tapo gyvas.

Dėl įtraukties politikos Riačės miesto bendruomenė gebėjo parodyti svetingumą pabėgėliams ir imigrantams, turintiems prieglobsčio teisę, išlaikydama gyvybiškai svarbias paslaugas, tokias kaip mokyklos, ir finansuodama tam tikras veiklas, pvz. amatininkystę ir žemės ūkį. Riačės modelis skatina įvairių sektorių integraciją, o formalusis švietimas atlieka pagrindinį vaidmenį:

Ikimokyklinis ugdymas

Nors kituose mažuose miesteliuose, įsikūrusiuose netoli Riačės, dėl mokinių trūkumo teko uždaryti daugybę mokyklų, Kalabrijos regiono finansuojamas Riačės vaikų darželis šiuo metu priima 30 skirtingų tautybių vaikų, įdarbina 14 žmonių.

Privalomojo ugdymo institucijos

Privalomojo ugdymo institucijos (pradinės, pagrindinės ir vidurinės mokyklos) dabar yra aktyvios, daugiatautės ir užtikrina imigrantų vaikų tinkamą raštingumo lygį, prilygstantį italų vaikams.

Profesinis mokymas

Profesines mokyklas daugiausia lanko imigrantų vaikai. Čia jie gali įgyti darbui reikalingų įgūdžių. Dar vienas patvirtinimas, kad Riačės modelis yra abipusiai naudingas – imigrantų vaikai mokosi darbų, kurių patys italai nebenori daryti (pavyzdžiui, dirbti kepykloje, maitinimo srityje, statybose, žemės ūkyje).

Suaugusiųjų švietimas

Kas iki šiol buvo padaryta pagal Riačės modelį imigrantų vaikams? Kas nutinka jų tėvams, ar jie įtraukiami į suaugusiųjų mokymą? Miesto savivaldybė suaugusiems imigrantams siūlo profesinio mokymo kursus.

Kursais siekiama atnaujinti įgūdžius, kuriuos imigrantai atsivežė iš savo šalių, arba paskatinti įgyti naujų, susijusių su pasikeitusiu socialiniu kontekstu.

Baigę profesinio mokymo kursus, dauguma suaugusių imigrantų įsidarbina ir tai suteikia jiems galimybę dirbti kartu su vietos gyventojais. Rezultatas – pagerėjo integracijos procesas. Be to, imigrantai gauna atlyginimą, garantuojantį pragyvenimą ir savarankiškumą. Darbo veikla, kurioje dalyvauja suaugę imigrantai, yra tokia:

- Mokomasis ūkis, atidarytas 2018 m., kuriame vietiniai žmonės kartu su imigrantais sąžiningais ir tvariais metodais augina gyvulius ir kitus žemės produktus.
- Komeracinė veikla. Daugelis migrantų įsidarbino vietinėse parduotuvėse, bandydami atgaivinti senuosius amatus ir tradicijas. Per šiuos metus buvo surengti keli keramikos ir tekstilės gaminių seminarai, skirti imigrantams. Senas malūnas, kuriame buvo gaminamas alyvuogių aliejus, atnaujintas modernia įranga.
- Viešbutis. Gavusi 51 tūkst. eurų banko paskolą miesto savivaldybė atkūrė kelis butus, priklausiusius vietiniams į šiaurę persikėlusiems gyventojams. Viešbutyje apsigyvena turistai iš viso pasaulio. Atgaivinus 20 apleistų butų, čia gali apsistoti apie 100 žmonių vienu metu.

Iki šiol pristatėme tik imigrantams teikiamus privalumus. O kokie privalumai vietos gyventojams?

- išvengta gyventojų mažėjimo;
- išsaugoti tradiciniai amatai, kurie buvo beveik išnykę;
- sukurta naujų darbo vietų: be minėtų veiklų, savivaldybė pasamdė septyniasdešimt specialistų imigrantų integracijai palengvinti.

Pasak užsienio žurnalistų, Riačės modelis, padvigubinęs gyventojų skaičių per dvidešimt metų, yra sėkmės istorija. 2011 m. BBC televizija pabrėžė ypatingą naudą, kad pameistriai atvyksta iš tolimų šalių, norėdami atgaivinti pamirštus amatus. 2013 m. dienraštis „The Guardian“ aprašė imigrantų / naujų piliečių įsipareigojimą kelių priežiūrai ir atliekų rinkimui. Žurnalas „New York Times“ papasakojo istoriją apie apleistus butus Riačės mieste, kad atskleistų daugelio atokių Italijos kaimų, kuriems gresia demografiniai pokyčiai, būklę.

Pagalvokite ir padiskutuokite:

Ar galėtumėte sugalvoti kokį nors kitą sprendimą, kaip išspręsti anksčiau pateiktoje atvejo analizėje minėtas problemas?

Atsakykite į klausimus

1. Koks buvo suaugusiųjų švietimo vaidmuo Riačės modelyje?
2. Kokios buvo pagrindinės problemos, aprašytos atvejo analizėje?
3. Kaip vadinasi asociacija, įkurta 1998 m.?
4. Kuo vardu Riačės meras?

Pagalvokite

- Ar žinote kokių nors kitų situacijų, panašių į Riačės modelį?
- Kaip, Jūsų nuomone, Riačės modelis galėtų būti įgyvendintas kituose miestuose ir kitose šalyse?
- Ar žinote kokių nors kitų abipusiai naudingų situacijų sprendžiant tarpkultūrinius klausimus?

Sužinokite daugiau

Nuorodos į visus paminėtus šaltinius ir papildomą medžiagą:

- Riačės modelis per televiziją [BBC](#)
- Riačės modelis dienraštyje [The Guardian](#)
- Riačės modelis žurnale [The New York Times](#)

Vaizdo įrašai:

- <https://www.youtube.com/watch?v=JwYpwOL8j7w>
- <https://www.youtube.com/watch?v=zV31KZqp2xM>
- <https://www.youtube.com/watch?v=1doeV9QUobY>

▣ Simuliacija. Mąstymas iš kitų kultūrų perspektyvų: kebabinės atidarymas Vičencoje

Laikas: 45–60 minučių

Dalyviai: 2 žmonės grupėje (gali dalyvauti kelios grupės vienu metu)

Įžanga:

Kiekvienas žmogus priklauso kokiai nors kultūrai. Ji formuoja tai, kaip matome save, kitus ir pasaulį. Elgesiui didelę įtaką daro kultūriniai įsitikinimai, vertybės ir kartais stereotipai. Kultūra yra kaip ledkalnis: matomi tik kai kurie aspektai; kiti slepiasi po paviršiumi. Nematomi aspektai daro įtaką matomiems aspektams.

Tikslai:

Dalyviai įgis įgūdžių stebėti ir apibūdinti elgesį. Išsiugdys supratimą, kaip kultūrinės vertybės ir stereotipai veikia mūsų požiūrį į kitas grupes.

Priemonės:

- Egipto ir Italijos kultūros normų lapai (pateikta žemiau): pusė žaidėjų gaus egiptietiškus lapus, kita pusė – itališkus.
- Nuorodos, susijusios su konkrečia situacija, kuri turi būti įtraukta į veiklą:
<https://www.thelocal.it/20170508/venice-cracks-down-on-takeaway-food-with-new-law>
<https://www.theguardian.com/world/2017/may/05/venice-bans-kebab-shops-preserve-decorum-traditions-city>

Kontekstas

Ši užduotis imituoja tarpkultūrinius mainus:

- Du italijoje gyvenantys egiptiečiai nori atidaryti kebabinę Vičencoje.
- Pora iš Vičencos ieško žmonių, norinčių išsinuomoti pastatą.

Du egiptiečiai, turintys leidimus gyventi šalyje, prieš 10 metų persikėlė į Italiją ir atidarė sėkmingai veikiančią kebabinių tinklą „Kebabų karaliai“. Po kruopštaus rinkos tyrimo jie išsiaiškino, kad Vičencos mieste nėra nė vienos kebabinės. Taigi jie persikėlė ten, ieškodami pastato, kurį galėtų išsinuomoti savo naujai kebabinei. Atsirinko kelias

Šaltinis:

<https://www.italiaatavola.net/articolo.aspx?id=6397>

galimas patalpas pastate, priklausančiame porai – dviem senjorams (vyru ir žmonai). Jie yra 60 ir 59 metų amžiaus, neturi vaikų ir visada balsuoja už politines partijas, atvirai nusiteikusias prieš imigrantus. Nuomojamas pastatas anksčiau buvo pagrindinis jų verslas, nes jie turėjo skalbyklą. Tačiau dėl COVID-19 įvesto karantino skalbykla nebeveikia ir jie norėtų pastatą nuomoti. Vieną dieną jiems paskambino du egiptiečiai; savininkai atpažino ne itališką akcentą. Dar blogiau, anot jų, suprato, kad pastatu besidomintys asmenys yra iš Artimųjų Rytų. Savininkai dvejojo dėl susitikimo, nes nenorėjo išnuomoti pastato „nešvariems ir triukšmingiems imigrantams“ (taip jie mano ir sako, skatinami tam tikrų stereotipų ir politinių idėjų). Joks rimtas nuomos pasiūlymas porai nebuvo pateiktas, nors atrodė, kad abiejų egiptiečiai finansinė padėtis tvirta.

Savininkai nusprendė susitikti su egiptiečiais. Šia užduotimi siekiama suvaidinti dviejų pusių susitikimą, kai pirma grupė atstovauja dviem egiptiečiams, o antra grupė – porai iš Vičencos. Kiekviena grupė turėtų pabandyti mąstyti iš kitos kultūros perspektyvos, bandydama 1) apginti poziciją, susijusią su priskirta kultūra ir 2) rasti geriausią kompromisą dialoge, kuris atrodo beveik neįmanomas.

Aptarimas

Užduokite šiuos klausimus, padėsiانčius diskutuoti apie tai, kaip mūsų kultūriniai nusistatymai ir stereotipai veikia mūsų požiūrį į kitas grupes. Būtinai paklauskite stebėtojų grupės nuomonės apie dalyvių bandymus bendrauti ir išlaikyti kultūros normas.

1. Kaip jautėtės dėl savo grupės narių elgesio? O kitos grupės? Ar jūsų grupė vartojo teigiamus, neigiamus ar neutralius terminus apibūdindama kitą grupę?
2. Kaip jūsų grupės nariai laikėsi jiems priskirtos kultūros normų?
3. Kokie yra realūs kultūros normų laikymosi pranašumai?
4. Paprašykite dalyvių aptarti, ar jie sutinka su kiekvienu šių teiginių:
  - Žmonėms sunku apibūdinti kitų grupių elgesį nesmerkiant.
  - Žmonės gana greitai įgyja kultūrinės normas.
  - Tas pats elgesys gali būti suvokiamas skirtingai, priklausomai nuo grupės normų.
  - Kiek dviejų grupių dialogą paveikė stereotipai?
  - Kokios realaus pasaulio situacijos iliustruotos per žaidimą?
5. Kokius per šią veiklą išmokus dalykus norėtumėte turėti omenyje, jei ketinate pradėti verslą nepažįstamoje kultūroje?
6. Paprašykite mokinių išvardyti kuo daugiau tarpkultūrinės patirties pavyzdžių. Priminkite jiems, kad ne visi tarpkultūriniai patyrimai atsiranda užsienyje arba tarp skirtingos rasės žmonių ar žmonių, kalbančių skirtingomis kalbomis. Pagalvokite, ką mokiniai gali padaryti, kad skatintų aiškų bendravimą tokiose situacijose.

Simuliacijos santrauka

1. Padalykite dalyvius į mažas grupes (A ir B).

2. Skirkite laiko kiekvienai grupei perskaityti instrukciją ir susipažinti su užduotimi. Trumpai supažindinkite A ir B grupes su kultūriniais aspektais, kuriuos jie turi parodyti.
3. Sujunkite abi grupes ir pradėkite simuliaciją.
4. Po maždaug 15–20 min. baikite simuliaciją ir pradėkite aptarimą; paprašykite kiekvienos grupės pasakyti, ar jie susitarė, ar ne.
5. Užduokite diskusijai skirtus klausimus.

Kultūrinės normos

Jūs esate egiptietis

- Egiptiečiai žinomi dėl humoro jausmo. Net ir tamsiausiose situacijose egiptietis pokštaus. Jie liūdesį paverčia juoko šaltiniu, o kai šalį slegia problemos, egiptiečiai pirmieji juokiasi iš savo sunkumų.
- Egiptiečiai yra dosniausi žmonės. Jei viešėsite pas egiptietį, garantuojame, kad jis nenustodamas siūlys maisto ir gėrimų.
- Jei egiptietis pamatė turistą gatvėje, pasveikins jį atvykus į Egiptą. Jei prie durų atsitiktinai sutikote savo kaimyną egiptietį, jis gali pakviesti jus išgerti ar net pavakarieniauti.
- Egiptiečiai visada optimistiškai žiūri į gyvenimą. Jie tiki, kad rytoj bus geriau.
- Egiptiečiai yra labai ištikimi ir religingi. Jie visą laiką galvoja apie Dievą ir viską palieka Dievo valiai.
- Egiptiečiai labai pasitiki savimi. Žinoma, jie turi teisę didžiuotis – senovės Egipto istorija yra pati nuostabiausia visų laikų istorija.
- Egiptiečiai žinomi dėl savo drąsaus charakterio. Per 4 metus jie įgyvendino dvi revoliucijas. Tai rodo, kokie jie gali būti herojiški ir mėgstantys nuotykius.
- Kalbant apie šeimos reikalus, egiptiečiai ypatingą dėmesį skiria šeimos vertybėms ir santykiams.
- Kalbant apie vakarėlius, egiptiečiai mėgsta šventes. Artimieji, šeimos nariai bei draugai susirenka per šventes ir kitomis ypatingomis progomis. Iš meilės maistui visose šventėse dalijamasi specialiai tai progai paruoštais patiekalais. Moterys dažniausiai didžiuojasi gamindamos kelis patiekalus ir konkuruoja tarpusavyje dėl to, kurios bus skaniausias. Restoranų verslas – vienas labiausiai klestinčių, nes egiptiečiai mėgsta ragauti naujų patiekalų ir vertina gerą maistą.
- Religija vaidina svarbų vaidmenį egiptiečių gyvenime ir yra susimaišiusi su kasdiene Egipte gyvenančių musulmonų ir krikščionių veikla. Tai aiškiai matote per Ramadaną ir Kalėdas, kai visur tvyro šventinė dvasia.
- Pagal islamo įstatymus, egiptietės privalo prisidengti kūną. Tai pagarbos musulmonų įstatymams ir kuklumo ženklas.
- Vyrų niekada nedovanoja moterims gėlių, o alkoholis yra netinkama dovana dėl religinių priežasčių.

Kultūrinės normos

Jūs esate italas

- Italai visą laiką gestikuliuoja. Viena pagrindinių savybių, kurią pastebėsite susitikę su italais, yra tai, kad jie daug gestikuliuoja. Taigi, labai svarbu suprasti jų kūno kalbą. Norėdami sužinoti reikšmes, peržiūrėkite įrašą apie itališkus rankų gestus.
- Italai kalba garsiai. Ši savybė susijusi su anksčiau minėta. Italai ne tik daug gestikuliuoja, bet ir garsiai kalba, kad pabrėžtų tai, ką sako.
- Visi žino, kad italai mėgsta kavą. Tačiau kapučino jie geria tik pusryčiaudami ir beveik neįmanoma pamatyti italo, geriančio šią kavą po pietų.
- Italai valgo daug makaronų ir picų. Net jei itališka virtuvė yra įvairi, pagrindiniai patiekalai Italijoje yra makaronai ir pica. Kai kurie italai makaronus gali valgyti kiekvieną dieną!
- Italai mėgsta dizainerių kurtus drabužius ir visada nešioja saulės akinius, net lyjant. Italams patinka firminiai drabužiai, jie mėgsta gražiai rengtis. Dauguma jų taip pat mėgsta saulės akinius ir dėvi juos 365 dienas per metus.
- Italai vyrai yra „mamoni“ (mamyčių berniukai). Jie palaiko tvirtą ryšį su motina. Paprastai nepriklausomi tampa tik susituokę, ir tai dažniausiai atsitinka vėlesniame amžiuje.
- Italai yra labai aistringi meilužiai. Daugelis žmonių su tuo sutinka.
- Italai pamišę vairuotojai. Daugelis sako, kad italai nesilaiko kelių eismo taisyklių ir negerbia pėsčiųjų.
- Italai yra ekstravertai, todėl galite labai lengvai užmegzti santykį.

Šiaurėje gyvenančių ir balsuojančių už politines partijas, pasisakančias prieš imigrantus, žmonių ypatumai:

- Jie didžiuojasi tuo, ką turi, ir nenori dalytis su kitais.
- Gyvena mitu apie save sukūrusį žmogų.
- Jie labai tiki privačia nuosavybe.
- Turi daug stereotipų apie imigrantus: imigrantai yra nešvarūs, triukšmingi, vagia „mūsų darbus ir mūsų moteris“ ir kt.
- Jie yra giliai tikintys ir netoleruoja jokios kitos religijos, išskyrus krikščionybę.
- Įtariai žiūri į bet kokią kitą kultūrą ir virtuvę.

▣ Sužinokite daugiau

Vaizdo įrašai:

- <https://www.youtube.com/watch?v=zFeAywYZBCI>
- https://www.youtube.com/watch?v=HPq3WHRGk_U
- <https://www.youtube.com/watch?v=B6MhMjdQcIM>

▣ Atvejo analizės ir simuliacijos įvertinimas

Ar sutinkate su žemiau pateiktais teiginiais.

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
1 Atvejo analizė					
1.1 Atvejo analizėje aprašyta situacija buvo aktuali.	☐	☐	☐	☐	☐
1.2 Atvejo analizės turinys buvo organizuotas ir lengvai sekamas.	☐	☐	☐	☐	☐
1.3 Siūlomas sprendimas ir atvejo analizėje aprašytos alternatyvos buvo aktualios.	☐	☐	☐	☐	☐
1.4 Atvejo analizė gali būti naudinga mano darbe.	☐	☐	☐	☐	☐
2 Simuliacija					
2.1 Simuliacijos tikslai buvo aiškiai apibrėžti.	☐	☐	☐	☐	☐
2.2 Simuliacijos tikslai buvo pasiekti.	☐	☐	☐	☐	☐
2.3 Simuliacijos turinys buvo organizuotas ir lengvai sekamas.	☐	☐	☐	☐	☐
2.4 Simuliacijos patirtis gali būti naudinga mano darbe.	☐	☐	☐	☐	☐

Atvejo analizė ir simuliacijos formaliojo suaugusiųjų švietimo institucijose Kipre

▣ Apšilimas

- Ar vyriausybė siūlo programas anglų kalba migrantams?
- Ar manote, kad imigrantas, besimokantis toje pačioje klasėje su vietiniais mokiniais, susiduria su kokiais nors sunkumais?
- Ką, jūsų nuomone, daugiakultūre klasė gali padaryti (mokinių ir mokytojų elgsenos, įgūdžių ir pan. atžvilgiu), kad padėtų suaugusio užsieniečio mokymosi procesui ir socialinei adaptacijai priimančiojoje šalyje?

▣ Atvejo analizė. Monokultūrinio požiūrio atvejis

Įžanga

Nuo 2015 m. migracijos krizės Kipre vienam gyventojui tenka daugiausiai prieglobsčio prašytojų Europoje. Tūkstančiai žmonių kerta sienas, kad atvyktų į Kiprą ir tęstų kelionę Europos Sąjungoje. Dauguma jų nusprendžia pasilikti Kipre ir prašyti prieglobsčio. Gavę leidimą gyventi, jie naudojami įvairiomis vietinės valdžios teikiamomis lengvatomis, siūlančiomis paslaugas naujai atvykusiems asmenims, įskaitant būstą, užimtumo programas ir kt.

Norėdami kreiptis dėl darbo galimybių ir pan., užsieniečiai, o mūsų atveju, suaugę besimokantys asmenys, pirmiausia turi išmokti kalbėti ir rašyti priimančiosios šalies kalba. Vyriausybė siūlo nemokamus kalbos kursus imigrantams. Kipre augant suaugusiųjų užsieniečių skaičiui, atsirado keletas iššūkių ir anksčiau nenumatytų situacijų, susijusių su tarpkultūriniais įgūdžiais. Vienas jų – suaugusiųjų švietėjų tarpkultūrinių įgūdžių trūkumas. Vienas tokių atvejų, aprašytas toliau, įvyko anglų kalbos kursuose (anglų kalba yra viena pagrindinių kalbų Kipre, 73 proc. kipriečių kalba angliškai) formalioje suaugusiųjų švietimo įstaigoje Kipre, aukštesnio lygio kalbų grupėje, kurioje mokosi Kipro mokiniai ir pabėgėlis iš Sirijos.

Atvejo analizė

Amiras yra pabėgėlis iš Sirijos, šiuo metu gyvenantis Kipre. Į Kiprą jis atplaukė prieš 6 metus, 2015 m., bandydamas pabėgti nuo jo šalyje vykstančio pilietinio karo. Jo tikslas buvo išvykti į Vokietiją ir susirasti ten inžinieriaus darbą, nes Amiras turi inžinieriaus bakalauro laipsnį. Kiprą jis laikė tranzitine šalimi. Tačiau atvykęs čia nusprendė pasilikti ir pradėti naują gyvenimą saloje.

Tai, kad Amiras turėjo labai gerus anglų kalbos įgūdžius žodžiu ir raštu, buvo privalumas, nes Kipre anglų kalba yra antra pagal dažnumą vartojama kalba po graikų. Kai jis pradėjo ieškoti darbo, dauguma darbdavių klausė, ar turi anglų kalbos pažymėjimą. Deja, Sirijoje jis negalėjo mokytis ir gauti anglų kalbos pažymėjimo, nes rūpinosi trimis broliais ir seserimis.

Taigi Amiras nusprendė užsiregistruoti į anglų kalbos kursus, kuriuos organizuoja formalus suaugusiųjų švietimo centras Kipre, kad gautų kalbos mokėjimą patvirtinantį pažymėjimą.

Grupėje Amiras buvo vienintelis imigrantas studentas. Visi jo klasės draugai buvo kipriečiai ir jaunesni už jį. Kiti mokiniai su juo daug nekalbėjo, o mokytojas daugiau dėmesio skyrė kipriečiams. Amiro tai netrikdė, nes žinojo, kad jo klasės draugams sunku rašyti ir kalbėti angliškai. Didžiąją pamokų laiko dalį jo klasės draugai ir mokytojas kalbėjosi graikiškai, o Amiras nieko nesuprato.

Likus savaitei iki Nacionalinės nepriklausomybės dienos, spalio 1 d., kai Kipro Respublika švenčia nepriklausomybės nuo Jungtinės Karalystės paskelbimą, mokytoja paprašė mokinių parengti pristatymą apie šalies ypatybes, kultūrą, vertybes ir kt. Davė instrukcijas, kaip rengti pristatymą, ką įtraukti ir pan.

Iš pradžių Amiras jautėsi nejaukiai, nes tai buvo pirmieji jo gyvenimo metai Kipre, ir jis nelabai gerai žinojo salos istoriją. Vėliau sugalvojo paieškoti informacijos internete ir padaryti pristatymą. Dienos bėgo, o mokiniams reikėjo pristatyti savo darbus klasėje.

Per klasės draugų pristatymus Amiras suprato, kad jo pristatyme yra informacijos, susijusios su salos ir vadinamojo Šiaurės Kipro padalijimu. Jis sunerimo ir nebuvo tikras, ar nori pristatyti savo darbą. Kai atėjo jo eilė, Amiras paklausė mokytojo, ar galėtų pristatyti kitą dieną, kad pataisytų pristatymą ir pridėtų daugiau informacijos apie Kipro Respubliką. Mokytojas nesutiko ir Amiras nedvejodamas pradėjo. Kiti studentai pradėjo jį pertraukinėti, sakydami, kad jo pristatymas yra įžeidžiantis, vartojami nepriimtini terminai. Mokytojas bandė juos raminti.

Amiras susierzino, atsiprašė ir išėjo.

Šis atvejis yra monokultūrinio ir vienakalbio požiūrio, kurį taiko formalus suaugusiųjų švietimo centrai Kipre, kur dominuoja vietos kultūra ir vertybės, pavyzdys.

Aprašytoje situacijoje mokytojas:

- Neskatino Amiro kolegų išmokyti jį kelių pagrindinių žodžių valstybine kalba ir prireikus vartoti juos.
- Neskatino Amiro pristatyti savo šalies ir kultūros, kad kiti studentai geriau pažintų jį.
- Negerbė fakto, kad Amiras nebuvo Kipro pilietis ir gerai nežinojo apie šalį, jos istoriją, kultūrą ir vertybes.

Dabartinė monokultūrinio ir vienakalbio požiūrio situacija verčia trečiųjų šalių piliečius sutelkti dėmesį į vietinės kalbos (mūsų atveju – anglų) ir (arba) priimančiosios visuomenės kultūros mokymąsi. Tai nekviečia jų dalytis su vietiniais savo kultūra ir vertybėmis, neskatina suaugusių migrantų aktyviai dalyvauti suaugusiųjų švietime ir mokyme.

Taigi, besimokančiojo imigranto buvo paprašyta pristatyti šalies, gerokai besiskiriančios nuo jo kilmės šalies, ypatumus. Todėl jis parengė pranešimą, kuriame buvo klaidinanti informacija apie Kipro Respublikos ypatybes. Be to, mokytojas nesistengė padėti Amirui bendrauti su klasės draugais ir negerbė fakto, kad Amiras yra iš kitos šalies ir nelabai žinojo apie ypatybes ir įvykius, įvykusius Kipre tarp turkų ir kipriečių, neišmanė salos kultūros ir kt.

Alternatyvos

Yra keli dalykai, kuriuos galima padaryti, kad tokia situacija nepasikartotų:

Mokytojas neturėjo manyti, kad užsienietis, gyvenantis Kipre ne ilgiau kaip 1 metus, gerai žino salos istoriją ir neigiamą Kipro graikų požiūrį į turkus.

Imigrantas turėjo informuoti mokytoją, kad norėtų daryti kokią nors kitą užduotį arba prisidėti prie klasės draugo ir kartu parengti pristatymą, arba mokytojas galėjo organizuoti darbą grupėse / porose.

Mokytojas turėjo naudoti konkrečius metodus, kad Amiras jaustųsi laukiamas klasėje, ir paskatinti jo bendravimą su klasės draugais. Mokytojas turėjo pakviesti Amiro kolegas daugiau bendrauti su juo (darbas porose ar grupėse) ir paaiškinti, kodėl kiti studentai susierzino per jo pristatymą.

Pagalvokite ir padiskutuokite: Ar galėtumėte sugalvoti kokių nors kitų priežasčių, kodėl egzistuoja minėtos problemos?

Siūlomi sprendimai

Norint išvengti tokių incidentų bendraujant su skirtingų kultūrų mokiniais, reikia atsiminti šiuos patarimus:

- Leiskite jiems jaustis laukiamiems klasėje.
- Paprašykite jų pasidalyti savo šalies istorija, kultūra, vertybėmis, kalba ir pan.
- Naudokite metodus, kad suartintumėte užsieniečius su vietiniais besimokančiais (komandos formavimo pratimai, žaidimai, bendradarbiavimas rašant rašinius, darbas porose / grupėse ir kt.).
- Skatinkite migrantus klausti, kai jiems kyla abejonių.
- Niekada nemanykite, kad asmuo, gyvenantis svetimose šalyje gerai žino jos istoriją.
- Paaiškinkite kitiems besimokantiems sunkumus, su kuriais imigrantas gali susidurti klasėje (pasitelkite simuliacijas, kad padėtumėte geriau suprasti).

▣ Atsakykite į klausimus

1. Kaip manote, su kokiais sunkumais Amiras susidūrė klasėje?
2. Ką mokytojas galėjo padaryti kitaip, kad palaikytų Amirą nuo pat pradžios?
3. Kas kaltas dėl šios situacijos?
4. Kaip, jūsų nuomone, suaugusiųjų švietėjai gali padėti besimokantiems imigrantams?

▣ Pagalvokite

- Kokia jūsų nuomonė apie suaugusiųjų švietimo centrų požiūrį Kipre?
- Kaip Švietimo ir kultūros ministerija galėtų reaguoti į šiuos iššūkius?
- Ar kada nors susidūrėte su panašiais iššūkiais?

▣ Sužinokite daugiau

Nuorodos į visus minėtus šaltinius ir papildomą medžiagą:

- *Language education in a multilingual city: The case of Limassol:*
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1160029.pdf>
- *Gravani, M. and Hatzopoulos, P. and Chinas, C. (2019) 'Adult education and migration in Cyprus: a critical analysis.'*, *Journal of adult continuing education.*: <https://dro.dur.ac.uk/28192/1/28192.pdf>
- *Glimer project:* https://www.glimer.eu/wp-content/uploads/2019/09/Cyprus_Language.pdf

▣ Simuliacija. Bendravimas su kitomis kultūromis – komandiruotė į Limasolį

Laikas: 60 minučių

Dalyviai: 4–6 žmonės grupėje (kelios grupės gali dalyvauti vienu metu)

Priemonės:

- Dalomosios medžiagos ir kitų dalykų, kuriuos turi parengti mokymų vedėjas, sąrašas.
- Kultūros normų informaciniai lapai, skirti A ir B grupėms (pusė besimokančiųjų gaus A grupės lapus, o kita pusė – B grupės lapus).

Tikslai:

- besimokantieji įgis įgūdžių stebėti ir apibūdinti elgesį;
- išsiugdys supratimą, kaip mūsų kultūrinės vertybės veikia požiūrį į kitas grupes.

Kontekstas

Ši užduotis imituoja tarpkultūrinius mainus tarp kipriečių ir išgalvotos kultūros (matisų). Dalyviai, atstovaujantys bet kuriai kultūrai, gali mokytis iš patirties. Užduotis paprasta, tačiau kultūrinės kliūtys nemažos. Vienas didžiausių iššūkių – per trumpą laiką išmokyti matisus kultūrinių modelių.

Pratybose du kipriečiai, dirbantys maitinimo įmonės pardavimo skyriuje, turi vykti į Limasolį ir pasiūlyti matisų šeimos restoranui tapti partneriais. Viršininkas duoda aiškius nurodymus, kaip sudaryti sandorį: maitinimo įmonė moka 10 eurų už asmenį ir 20 proc. sumoka iš anksto prieš renginį. Toks sandoris naudingas jų įmonei. Matisai nori susitarti dėl 15 eurų už asmenį ir 25 proc. išankstinio mokėjimo. Svarbiausias kriterijus sudarant sandorį yra tai, ar kipriečiai atrodo patikimi ir gerbia jų kultūrą.

Aptarimas

Pradėkite klausdami kiekvienos grupės, ar susitarė, ir koks yra susitarimas. Jei grupė nesusitarė, paklauskite, kodėl.

Tada didelėje grupėje užduokite šiuos diskusijos klausimus:

1. Kipriečiams – kokių kultūrinių skirtumų pastebėjote diskutuodami su matisais? Skirtumai egzistuoja neverbalinio bendravimo ir vertybių srityse, taip pat diskusijos ir derybų pobūdyje.
2. Matisams – kokių kultūrinių skirtumų pastebėjote diskutuodami su kipriečiais?
3. Kaip jautėtės dėl savo grupės narių elgesio?
4. Kaip jūsų grupės nariai laikėsi jiems priskirtos kultūros normų?
5. Kokie yra realūs kultūros normų laikymosi pranašumai?
6. Paprašykite dalyvių aptarti, ar jie sutinka su kiekvienu šių teiginių:
  - Žmonėms sunku bendrauti su kitomis kultūromis.
  - Žmonės gana greitai įgyja kultūrinės normas.
  - Šis pratimas padeda suprasti, kaip žmonės veikia stereotipai.
  - Kokias realaus pasaulio situacijas iliustruoja šis žaidimas?
7. Kokius dalykus atsimintumėte iš šio užsiėmimo, jei ketintumėte bendradarbiauti su žmonėmis iš imigrantų šeimų?
8. Paprašykite mokinių išvardyti kuo daugiau tarpkultūrinės patirties pavyzdžių.

Verslo vizitas į matisų restoraną „Jollof“

Instrukcija kipriečiams

Jūs ir jūsų verslo partneris esate Kipro maitinimo įmonės pardavimo vadybininkai. Per susirinkimą direktorius informuoja, kad į meniu reikia įtraukti kitų virtuvių patiekalų, nes klientai prašo kitokio maisto, ne Viduržemio jūros. Po susitikimo jis informuoja jus ir jūsų partnerį, kad turėsite vykti į Limasolyje įsikūrusį matisų restoraną (matisai yra žmonės iš didelės Pietų Afrikos šalies). Turite pasiūlyti restorano savininkui prisidėti prie naujo meniu kūrimo ir sudaryti sandorį už mažiausią įmanomą kainą.

Šiuo metu gyvenate pastate, kuriame matisai kaimynai labai garsiai kalba, kiekvieną sekmadienį rengia šokių vakarėlius. Be to, koridoriuose nuolat tvyro maisto kvapas. Niekada nebandėte su jais pasikalbėti ir neturite teigiamo įvaizdžio apie juos, jų kultūrą ir pan. Vienintelė priežastis, dėl kurios priėmėte šį iššūkį, yra ta, kad direktorius pažadėjo pakelti atlyginimą, jeigu jums pavyks susitarti.

Dieną prieš kelionę į Limasolį internete tyrinėjate pagrindines matisiečių savybes (kultūrą, virtuvę, vertybes), kad įtikintumėte savininką būti partneriu. Skaitėte, kad matisiečiai yra besišypsantys, darbštūs ir labai religingi žmonės (50 proc. jų yra musulmonai, 40 proc. krikščionys, o likę 10 proc. praktikuoja įvairias vietines religijas). Kalbant apie maistą, sužinojote, kad jie naudoja daug prieskonių ir čili pipirų. Taip pat kolega pasakė, kad daugelis matisiečių yra diskriminacijos aukos Kipre.

Jūsų planas paprastas: kai susitiksime su restorano savininkais, turite daryti viską, kad jiems patiktumėte. Turite rodyti didžiulį susidomėjimą matisų virtuve, kultūra ir pan., taip pat turite aiškiai parodyti nepritarimą bet kokiai diskriminacijai, kad jie tikrai norėtų tapti jūsų įmonės dalimi. Pristatysite įmonės pelną, klientų tipus, komandos dvasią, bendradarbiavimo su įmone naudą, galimybes užmegzti ryšius su klientais iš kitų miestų ir kt.

Prieš įeidami į restoraną, galvojate, kiek jūsų viršininkas tikisi, kad jums pavyks susitarti. Tai bus puiki galimybė ne tik jūsų įmonei, bet ir jums, nes norite didesnio atlyginimo, kad padengtumėte dukterų studijų išlaidas. Jūsų tikslas – sudaryti sandorį tokiomis sąlygomis: jūsų įmonė mokės 10 eurų už asmenį, išankstinis apmokėjimas prieš renginį – 20 proc.

Kai su partneriu įeinatė į matisų restoraną „Jollof“, jus nustebina aplinka: tradiciniai afrikietiški baldai, etniniai meno kūriniai, spalvingos sienos ir kt. Jūsų laukia trys žmonės (dvi moterys ir vyras), restorano savininkai. Kreipiatės į juos draugiškai nusiteikęs ir pasiruošęs susitarti.

Verslo vizitas į matisų restoraną „Jollof“

Instrukcija restorano savininkams

Esate Limasolyje įsikūrusio restorano „Jollof“ savininkai. Du maitinimo įmonės atstovai paprašė susitikti su jumis. Nežinote jų tikslo, statuso ar rango. Vienas jūsų yra Ibrahimas – restorano įkūrėjas ir savininkas. Žmona Musa ir jos sesuo Alysa yra įmonės partnerės ir virtuvės vadovės. Matisų kultūroje šeimos nariai įprastai dirba kartu. Musa ir Alysa, Ibrahimio pavaldinės, elgiasi su juo itin pagarbiai: niekada neabejoja jo sprendimais ir visada rūpinasi restorano interesais. Abi moterys dalyvaus susitikime, tačiau joms neleidžiama kalbėti. Matisų kultūra, kaip ir daugumos Afrikos šalių, yra patriarchalinė, o tai susiję su nelygiaverčiais lyčių santykiais, kai moterys yra pavaldžios vyrams. Vyrai priima visus sprendimus tiek visuomenėje, tiek šeimoje, užima visas valdžios pozicijas ir yra laikomi pranašesniais. Moters vaidmuo pirmiausia suprantamas kaip motinos, sesers, dukters ir žmonos.

Matisų kultūroje pirmą kartą sutikę žmogų spaudžia jam ranką ir apsikabina. Jei to nepadarysite, galite pasirodyti grubus ir necivilizuotas. Taip pat būtinas tiesioginis akių kontaktas. Matisiečiai mėgsta žinoti kito žmogaus kilmę, įsitikinimus ir vertybes prieš sudarydami bet kokį verslo sandorį. Šitai jie įvertina kitos kultūros asmens charakterį. Be to, matisiečiai mano, kad visi, kritikuojantys vyrų dominavimą, yra abejotino charakterio, neverti pasitikėjimo.

Jūs manote, kad maitinimo įmonė kvies bendradarbiauti ir organizuoti vakarėlius klientams, verslo konferencijas ir pan. Didžiuojatės, kad buvo pasirinktas jūsų restoranas, tačiau nesate geros nuomonės apie kipriečius, nes Kipre esate turėjęs blogos patirties. Jūs ir jūsų šeima nebuvote laukiami ir su jumis buvo elgiama kitaip arba nesąžiningai dėl jūsų odos spalvos. Verslas yra jūsų šeimos gyvenimo pasiekimas. Esate atsidavęs kūnu ir siela šiam restoranui, taip pat jūsų žmona ir jos sesuo. Dauguma jūsų klientų užsieniečiai, mėgstantys matisų maistą.

Jei jie kvies būti partneriais ir gaminti renginiams, nesutiksite su mažesniu nei 13–15 eurų įkainiu vienam renginio dalyviui ir 30 proc. išankstiniu apmokėjimu. Bet, jei matysite, kad jie dvejoja, galite sutikti su 13 eurų už dalyvį ir 25 proc. išankstiniu apmokėjimu.

Jei jie nesiderės ir primygtinai siūlys savo sąlygas, nesutiksite. Jūsų kultūroje yra įprasta atsisakyti bet kokio bendradarbiavimo, jei potencialus partneris nėra atviras deryboms.

Tačiau pagrindinis kriterijus, norint pradėti partnerystę su šia maitinimo įmone, yra tai, kaip jie pasitiki ir gerbia jūsų kultūrą, įsitikinimus ir vertybes. Privalumas būtų jų žinios apie matisų maisto kultūrą.

Svečiai įeina į restoraną. Musa ir Alysa pasitinka. Tada jie ateina į jūsų biurą. Musa ir Alysa taip pat dalyvaus susitikime, tačiau joms neleidžiama kalbėti. Parodysite svečiams pagarbą leisdami jiems pradėti pokalbį. Klausysitės bent 15–20 minučių ir elgsitės pagarbiai, nepaisydami jų elgesio...

▣ Sužinokite daugiau

Nuorodos į visus paminėtus šaltinius ir papildomą medžiagą:

- *THE ROLE OF EDUCATION IN A MULTICULTURAL CYPRUS*,
<https://www.cyprushighlights.com/en/2013/07/03/the-role-of-education-in-a-multicultural-cyprus/>
- *Cyprus periodic report*, <https://en.unesco.org/creativity/governance/periodic-reports/2017/cyprus>
- Valiandes, S., Neophytou, L. and Hajisoteriou, C. (2018) 'Establishing a framework for blending intercultural education with differentiated instruction.' *Intercultural Education Vol. 29, No. 3: 379-398.*
- Valiandes, S. and Neophytou, L. (2018). 'Teachers' professional development for differentiated instruction in mixed-ability classrooms: investigating the impact of a development program on teachers' professional learning and on students' achievement'. *Teacher Development Vol. 22, No. 1: 123-138.*

▣ Atvejo analizės ir simuliacijos įvertinimas

Ar sutinkate su žemiau pateiktais teiginiais.

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
1 Atvejo analizė					
1.1 Atvejo analizėje aprašyta situacija buvo aktuali.	☐	☐	☐	☐	☐
1.2 Atvejo analizės turinys buvo organizuotas ir lengvai sekamas.	☐	☐	☐	☐	☐
1.3 Siūlomas sprendimas ir atvejo analizėje aprašytos alternatyvos buvo aktualios.	☐	☐	☐	☐	☐
1.4 Atvejo analizė gali būti naudinga mano darbe.	☐	☐	☐	☐	☐
2 Simuliacija					
2.1 Simuliacijos tikslai buvo aiškiai apibrėžti.	☐	☐	☐	☐	☐
2.2 Simuliacijos tikslai buvo pasiekti.	☐	☐	☐	☐	☐
2.3 Simuliacijos turinys buvo organizuotas ir lengvai sekamas.	☐	☐	☐	☐	☐
2.4 Simuliacijos patirtis gali būti naudinga mano darbe.	☐	☐	☐	☐	☐